

Rolnummers 5233, 5235 en 5236
Arrest nr. 6/2013 van 14 februari 2013

A R R E S T

In zake : het beroep tot vernietiging van artikel 84, 6° en 10°, van de wet van 14 april 2011 houdende diverse bepalingen (wijzigingen van artikel 216*bis* van het Wetboek van strafvordering), ingesteld door de vzw « Ligue des Droits de l'Homme » en de beroepen tot vernietiging van de artikelen 55 tot 57 (wijzigingen met betrekking tot de onderzoeksmiddelen van de belastingadministratie) en 84 (wijzigingen van artikel 216*bis* van het Wetboek van strafvordering) van de wet van 14 april 2011 houdende diverse bepalingen, ingesteld door de vzw « Liga van belastingplichtigen » en anderen en door de ivzw « Idées Fiscales ».

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters R. Henneuse en M. Bossuyt, en de rechters E. De Groot, L. Lavrysen, A. Alen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, J. Spreutels, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul en F. Daoût, bijgestaan door de griffier F. Meersschaut, onder voorzitterschap van voorzitter R. Henneuse,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de beroepen en rechtspleging

1. Bij verzoekschrift dat aan het Hof is toegezonden bij op 4 november 2011 ter post aangetekende brief en ter griffie is ingekomen op 7 november 2011, heeft de vzw « Ligue des Droits de l'Homme », met maatschappelijke zetel te 1000 Brussel, Kogelstraat 22, beroep tot vernietiging ingesteld van artikel 84, 6° en 10°, van de wet van 14 april 2011 houdende diverse bepalingen (wijzigingen van artikel 216*bis* van het Wetboek van strafvordering), bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 6 mei 2011.

2. Bij verzoekschriften die aan het Hof zijn toegezonden bij op 7 november 2011 ter post aangetekende brieven en ter griffie zijn ingekomen op 8 november 2011, zijn twee beroepen tot vernietiging ingesteld van de artikelen 55 tot 57 (wijzigingen met betrekking tot de onderzoeksmiddelen van de belastingadministratie) en 84 (wijzigingen van artikel 216*bis* van het Wetboek van strafvordering) van voormelde wet van 14 april 2011 respectievelijk door de vzw « Liga van belastingplichtigen », met maatschappelijke zetel te 1000 Brussel, Lensstraat 13, Alexis Chevalier, wonende te 5080 Rhisnes, rue D'Arthey 7, Olivier Laurent, wonende te 1050 Brussel, Scepterstraat 84, Frédéric Ledain, wonende te 3740 Bilzen, Broekem 19A, en Pierre-Yves Novalet, wonende te 1380 Lasne, route de l'Etat 5, en door de ivzw « Idées Fiscales », met maatschappelijke zetel te 1050 Brussel, Louizalaan 208.

Die zaken, ingeschreven onder de nummers 5233, 5235 en 5236 van de rol van het Hof, werden samengevoegd.

De Ministerraad heeft een memorie ingediend, de verzoekende partijen hebben memories van antwoord ingediend en de Ministerraad heeft ook een memorie van wederantwoord ingediend.

Op de openbare terechtzitting van 18 september 2012 :

- zijn verschenen :

. Mr. C. Yurt, tevens *loco* Mr. A. Chomé, advocaten bij de balie te Brussel, voor de verzoekende partij in de zaak nr. 5233;

. Mr. S. Chatzigiannis *loco* Mr. T. Afschrift, advocaten bij de balie te Brussel, voor de verzoekende partijen in de zaak nr. 5235;

. Mr. T. Baum, advocaat bij de balie te Brussel, voor de verzoekende partij in de zaak nr. 5236;

. Mr. E. Jacobowitz, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers J.-P. Moerman en T. Merckx-Van Goey verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- zijn de zaken in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *In rechte*

- A -

Ten aanzien van de ontvankelijkheid

A.1.1. De verzoekende partij in de zaak nr. 5233 doet gelden dat zij onder meer tot doel heeft om onrechtvaardigheid en elke willekeurige aantasting van de rechten van het individu te bestrijden en dat het Hof meermaals haar belang heeft erkend in vergelijkbare beroepen. Zij is van mening dat zij er belang bij heeft de vernietiging te vorderen van wettelijke bepalingen die, zoals te dezen, op willekeurige wijze afbreuk kunnen doen aan de rechten van een individu of gemeenschap op de inachtneming van de beginselen van gelijkheid, vrijheid en humanisme, of die strijdig zijn met de grondwettelijke of internationale bepalingen waarvan zij de vrijwaring verzekert. Zij wijst erop dat de bestreden wet bepaalde burgers het recht ontnemt om het ambt van gezworene te vervullen, het recht op eerbiediging van hun privéleven schendt en afbreuk doet aan hun recht op arbeid en op vrije keuze van beroepsarbeid.

A.1.2. De verzoekende vereniging in de zaak nr. 5235 heeft onder meer tot doel billijke, transparante en begrijpelijke heffingen te bevorderen en de collectieve of individuele rechten en belangen van burgers en belastingplichtigen op het vlak van fiscaliteit te verdedigen. Het gaat volgens haar om een collectief belang dat onderscheiden is van de individuele belangen van haar leden. Zij is overigens van mening dat de bestreden normen dat maatschappelijk doel kunnen raken in zoverre zij voorzien in een opheffing van het bankgeheim en betrekking hebben op de minnelijke schikking in strafzaken. Zij doet nog opmerken dat haar werking concreet en duurzaam is sinds haar oprichting, en dat niets erop wijst dat zij haar maatschappelijk doel enkel heeft gedefinieerd om haar beroep tegen de bestreden wet ontvankelijk te maken.

De verzoekende natuurlijke personen in die zaak verklaren dat zij doen blijken van hun belang wegens hun hoedanigheid van belastingplichtigen en van houders van bankrekeningen. Het feit dat zij hun belastingaangifte hebben ingevuld, onderwerpt hen, naar hun mening, aan de controle- en onderzoeksbevoegdheden van de belastingadministratie. Die partijen zijn van mening dat zij belang hebben bij een vernietiging van artikel 84 van de bestreden wet, dat hun de mogelijkheid zou ontnemen om, zonder de formele instemming van de belastingadministratie, een minnelijke schikking in strafzaken te treffen, en citeren in dat verband verschillende arresten van het Hof die volgens hen bij analogie de ontvankelijkheid van hun beroep aantonen.

A.1.3. De verzoekende vereniging in de zaak nr. 5236 heeft onder meer tot doel voor het Grondwettelijk Hof rechtszaken in te leiden in het algemeen belang van de belastingplichtigen. Zij wijst erop dat dit doel wel degelijk een collectief belang beschrijft dat door de bestreden normen kan worden geraakt. Ten slotte is, naar haar mening, haar werking concreet en duurzaam sinds haar oprichting.

A.1.4. De Ministerraad is van mening dat de verzoekende partij in de zaak nr. 5233 in haar verzoekschrift haar belang om in rechte te treden heeft afgebakend, en dat zij nergens in haar verzoekschrift een schending aanvoert van het recht om het ambt van gezworene uit te oefenen, van het recht op eerbiediging van het privéleven of van het recht op arbeid en op vrije keuze van beroepsarbeid, zodat haar verzoekschrift niet ontvankelijk is.

A.1.5. De verzoekende partij in de zaak nr. 5233 antwoordt dat het door de Ministerraad opgeworpen punt voortvloeit uit een materiële vergissing in het verzoekschrift, die niets afdoet aan de wederzijdse afstemming tussen haar maatschappelijk doel en haar belang om in het kader van onderhavig beroep in rechte te treden. Zij onderstreept immers dat burgers verschillend worden behandeld naargelang het slachtoffer van het door hen gepleegde misdrijf de fiscale of sociale administratie is dan wel een ander slachtoffer, en dat die burgers overigens een beroep met volle rechtsmacht tegen een beslissing tot minnelijke schikking wordt ontnomen. Die partij wijst nog op de rechtspraak van het Hof volgens welke het volstaat dat een van de verzoekende partijen doet blijken van een belang bij het beroep, om dat beroep ontvankelijk te verklaren, zonder afzonderlijk te moeten onderzoeken of elk van de verzoekende partijen doet blijken van een belang om in rechte te treden.

A.1.6. In zijn memorie van wederantwoord gedraagt de Ministerraad zich naar de wijsheid van het Hof in verband met de vraag of de verzoekende partij de omschrijving van haar belang om in rechte te treden mag wijzigen, en wijst hij erop dat, in elk geval, die partij niet aangeeft in welk opzicht haar maatschappelijk doel door de bestreden bepalingen zou worden geraakt terwijl zij, uiterlijk in haar memorie van antwoord, duidelijk had moeten aangeven aan welke maatschappelijke doelstelling waarvan zij de verwezenlijking nastreeft de bestreden wet afbreuk doet.

De Ministerraad wijst verder nog erop dat de door de verzoekende partij geciteerde rechtspraak van het Hof te dezen niet moet worden toegepast in zoverre het beroep door slechts één verzoekende partij is ingesteld en het in dat opzicht niets uitmaakt dat het met andere beroepen is samengevoegd. Dat zou volgens de Ministerraad des te meer opgaan omdat de middelen die ter ondersteuning van die beroepen worden aangevoerd, niet volledig identiek zijn.

Ten gronde

Ten aanzien van de middelen gericht tegen de artikelen 55 tot 57 van de bestreden wet (zaken nrs. 5235 en 5236)

A.2. In hun eerste drie middelen bekritisieren de verzoekende partijen in de zaken nrs. 5235 en 5236 de artikelen 55 tot 57 van de bestreden wet omdat zij van mening zijn dat die bepalingen het recht op eerbiediging van het privéleven en van de briefwisseling, het verbod op dwangarbeid of verplichte arbeid en het recht om zichzelf niet te beschuldigen schenden.

Ten aanzien van het middel dat is afgeleid uit de schending van het recht op eerbiediging van het privéleven en van de briefwisseling

A.3.1. De verzoekende partijen in de zaken nrs. 5235 en 5236 leiden een eerste middel af uit de schending van de artikelen 10, 11, 22 en 29 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

A.3.2. Wat betreft de schending van het recht op eerbiediging van het privéleven, onderstrepen de verzoekende partijen in de eerste plaats dat een bankrekening, in zoverre zij volstrekt alles over alle financieel gerelateerde aspecten van iemands leven kan openbaren, betrekking heeft op diens privéleven en dus de bescherming moet genieten van artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en van artikel 22 van de Grondwet.

Die partijen wijzen nog erop dat louter het raadplegen van rekeninguittreksels toelaat om een precies beeld te krijgen van de plaats waar iemand zich op eender welk ogenblik bevindt, van zijn persoonlijke band met naaste personen, van zijn religieuze, filosofische, politieke of syndicale overtuiging, van zijn persoonlijk verbruik en van zijn familiale gewoonten, en dat het overigens bijna onmogelijk is geworden om te voorkomen dat zulke « sporen » worden achtergelaten, wegens de politiek van de Regering om contante betalingen te ontmoedigen.

Overigens zijn de verzoekende partijen van mening dat bankverrichtingen, doordat zij aanleiding geven tot velerlei contacten tussen personen, eveneens worden gedekt door de bescherming die is vastgesteld bij artikel 29 van de Grondwet en die geen enkele afwijking op het geheim van de briefwisseling toestaat.

Volgens de verzoekende partijen zijn de vereiste wettigheids- en evenredigheidsvoorwaarden om in ieder geval een inmenging in die grondrechten te verantwoorden, te dezen niet vervuld, des te meer omdat de beoordeling van die voorwaarden strikt moet zijn in zoverre alle aspecten van het privéleven, dus met inbegrip van de meest intieme, op het spel staan.

A.3.3. Die partijen wijzen erop dat de belastingadministratie voortaan toegang heeft tot alle informatie die een bankinstelling over elk van haar cliënten bezit, zodra zij zich voorneemt een beroep te doen op artikel 341 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 (hierna : WIB 1992) (bewijsmethode aan de hand van tekenen of indicieën van goedheid), of zodra zij het bestaan van een aanwijzing van fraude aanvoert.

Volgens de verzoekers volgt daaruit dat de voorwaarden voor de opheffing van het bankgeheim zuiver formeel zijn en dat zulk een inmenging in het privéleven van de belastingplichtigen door geen enkele werkelijke waarborg is omringd. Volgens de verzoekende partijen heeft de wetgever immers de toegang tot de bankrekeningen van die personen enkel onderworpen aan het voornemen van de administratie om het bewijs van de belastbare grondslag te leveren aan de hand van eventuele tekenen of indicïen van goedgeheid, die de belastingadministratie wellicht net zal kunnen vinden dankzij de toegang tot die bankrekeningen.

De verzoekers wijzen in dat verband erop dat artikel 341 van het WIB 1992 louter een wettelijk vermoeden is over de oorsprong van de bedragen die door een belastingplichtige aan een uitgave worden besteed (en die worden vermoed, behoudens tegenbewijs, voort te komen uit belastbare inkomsten), dat zonder enige voorafgaande verantwoording door de belastingadministratie kan worden aangewend. Volgens de verzoekers zou die bewijsmethode dus kunnen worden gebruikt ten aanzien van iedere belastingplichtige, zonder dat een aanwijzing van belastingontduiking of van enige door hem begane onregelmatigheid moet worden aangetoond, waardoor die bewijsmethode uitermate courant zou zijn geworden. Volgens de verzoekers volgt daaruit dat de fiscus voortaan toegang kan hebben tot de bankrekeningen van eender welke belastingplichtige telkens wanneer hij dat wil en in eender welke omstandigheid, en dat hij zelfs niet verplicht is om *in fine* die bewijsmethode te gebruiken om de inkomsten van een belastingplichtige te belasten, en de verkregen informatie perfect kan gebruiken om hem te belasten op basis van een ander bewijsmiddel.

De verzoekers zijn van mening dat het onlogisch is te voorzien in twee verschillende redenen op grond waarvan de administratie de opheffing van het bankgeheim kan eisen, waarvan alleen de eerste (het bestaan van aanwijzingen van belastingontduiking) impliceert dat de fiscus het - behoorlijk gemotiveerde - bestaan van aanwijzingen van belastingontduiking aanvoert, terwijl de tweede reden uitsluitend afhangt van de wil van de belastingheffende overheid en voor de belastingplichtige geen enkele waarborg bevat.

A.3.4. De verzoekende partijen betwisten dat het doel van de wetgever het economisch welzijn van het land is omdat hij, in werkelijkheid, het economisch welzijn van de Staat beoogt, waarvan het land slechts een onderdeel is. Volgens de verzoekers veronderstelt elk systeem tot waarborg van de mensenrechten dat de belangen van het land, dat wil zeggen van de bevolking, niet noodzakelijk overeenstemmen met die van de Staat.

A.3.5. Wat de evenredigheid van de maatregel betreft, beroepen de verzoekende partijen zich op een beslissing van de Europese Commissie voor de Rechten van de Mens waaruit zou kunnen worden afgeleid dat op dat vlak de evenredigheidsvereiste niet is vervuld wanneer, onder meer, de betwisting betrekking heeft op relatief kleine bedragen die aan politieke groeperingen zijn gestort.

De verzoekende partijen zijn van mening dat de noodzakelijkheid van de maatregel niet kan voortvloeien uit de zogenaamde internationale verbintenissen die België heeft aangegaan, omdat zulke verbintenissen niet bestaan, doordat de adviezen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (hierna : OESO) geen bindende kracht hebben. Die partijen onderstrepen nog dat het, om tegemoet te komen aan de bezorgdheid van de OESO, zou hebben volstaan te voorzien in een systeem van wederzijdse bijstand met de buitenlandse administraties, dat enkel voor die laatste toegang geeft tot de bankgegevens van niet-inwoners.

De verzoekende partijen wijzen overigens erop dat uit een internationale vergelijking duidelijk blijkt dat, indien er een correlatie bestaat tussen het bruto binnenlands product (hierna : BBP) per inwoner (dat een pertinent criterium kan zijn om het economisch welzijn van een land te beoordelen) en het bankgeheim, dat enkel zo is in die zin dat de landen die het bankgeheim beschermen, over een hoger BBP per inwoner beschikken, en niet omgekeerd. Die gegevens suggereren volgens de verzoekers dat de opheffing van het bankgeheim niet noodzakelijk is voor het economisch welzijn van een land.

A.3.6. Die partijen wijzen eveneens erop dat, aangezien de Ministerraad van oordeel is dat er geen enkel strafrechtelijk aspect in het geding is, de bestreden maatregelen niet kunnen strekken tot de bescherming van de openbare orde en het voorkomen van strafbare feiten. In ieder geval wijzen die partijen erop dat dit doel niet blijkt uit de parlementaire voorbereiding en dat de vroegere bepalingen van het WIB 1992 volstonden om belastingontduiking te bestrijden.

Overigens is volgens die partijen de rol van de administratie niet strafbare feiten te voorkomen of vast te stellen, maar enkel de belasting te vestigen, terwijl het tegelijkertijd niet duidelijk is in welk opzicht de toegang tot bankgegevens, onder meer van personen voor wie de administratie een aanslag overweegt op grond van artikel 341 van het WIB 1992, kan dienen om de openbare orde te beschermen.

A.3.7. Wat de trapsgewijze procedure betreft die door de wetgever werd ingevoerd, onderstrepen de verzoekende partijen dat het enige praktische nut ervan erin bestaat de fiscus te verplichten om eerst inlichtingen te vragen aan de belastingplichtige alvorens zich te wenden tot de bank, zodat de belastingplichtige geen andere keuze heeft dan toegang te verlenen tot zijn bankgegevens of de fiscus daartoe toegang te laten hebben via zijn bank, wat impliceert dat er in beide gevallen afbreuk wordt gedaan aan zijn recht op eerbiediging van zijn privéleven. Wat de invoering van een aanspreekpunt betreft, zijn de verzoekende partijen van mening dat zij de administratie toelaat te vermijden dat deze een verzoek moet richten aan alle Belgische banken om te weten te komen of een belastingplichtige over een rekening beschikt bij hun instelling; het is dus vooral de bedoeling om de formaliteiten voor de belastingadministratie te verlichten.

A.3.8. Overigens zijn de verzoekers van mening dat de bestreden bepalingen niet in voldoende duidelijke bewoordingen zijn opgesteld om de belastingplichtigen erop te wijzen in welke omstandigheden en onder welke voorwaarden zij het openbaar gezag machtigen om over te gaan tot een dergelijke inmenging, vermits het met name volstaat dat de belastingadministratie zich voorneemt een beroep te doen op de bijzondere bewijsmethode van artikel 341 van het WIB 1992, om de opheffing van het bankgeheim te kunnen verkrijgen.

A.4.1. De Ministerraad betwist niet dat de opheffing van het bankgeheim kan leiden tot een inmenging in de uitoefening van het recht op eerbiediging van het privéleven, maar is van mening dat de wettigheidsvereiste van de inmenging te dezen niet wordt betwist.

A.4.2. Wat het legitieme karakter van het doel van de wetgever betreft, wijst de Ministerraad erop dat de bestreden maatregel in de eerste plaats voortvloeit uit de noodzaak, voor België, om zijn internationale verbintenissen na te komen teneinde sancties wegens een gebrek aan transparantie en informatie-uitwisseling te vermijden. Rekening houdend met de opmerkingen van de Raad van State heeft de wetgever de maatregelen betreffende de opheffing van het bankgeheim uitgebreid tot de Belgische inwoners.

De Ministerraad leidt eruit af dat de bestreden maatregel ertoe strekt belastingontduiking te bestrijden, te voorkomen dat België en de Belgische ondernemingen internationale economische sancties oplopen, en de internationale verplichtingen van België en het recht van de Europese Unie in acht te nemen, zodat het wel degelijk gaat om een maatregel die noodzakelijk is voor het economisch welzijn van het land, voor de bescherming van de openbare orde en voor het voorkomen van strafbare feiten.

De Ministerraad onderstreept nog dat de bescherming van de openbare orde niet beperkt is tot het aspect van de openbare veiligheid, maar zich uitstrekt tot de economische en fiscale orde van het land, en dat belastingontduiking een strafbaar feit vormt.

A.4.3. De Ministerraad doet opmerken dat het onderscheid dat door de verzoekende partijen wordt gemaakt tussen het economisch welzijn van het land en dat van de Staat, op een ideologie wijst waarbij de burgers tegenover de Staat worden gesteld, en dat het geenszins pertinent is in het licht van artikel 8.2 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens. Wat betreft het argument afgeleid uit de correlatie tussen het niveau van het BBP per inwoner en het bankgeheim, oordeelt de Ministerraad dat het evenmin pertinent is in zoverre er talrijke factoren zijn die het BBP kunnen beïnvloeden. Wat de beslissingen van de OESO betreft, herinnert de Ministerraad eraan dat zij niet zonder gevolgen zijn voor de economie van het land en dat de verzoekende partijen ten onrechte menen dat de bestreden bepaling zich had kunnen beperken tot het regelen van het internationale aspect van de kwestie, omdat de afdeling wetgeving van de Raad van State daarover anders heeft geoordeeld.

A.4.4. Wat vervolgens de evenredigheid van de inmenging betreft, onderstreept de Ministerraad dat er een trapsgewijs systeem werd ingevoerd, ingevolge het advies van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Volgens de Ministerraad heeft zulk een procedure, die de betrokkene toelaat elke ongewenste inmenging in zijn privéleven te voorkomen, niets onevenredigs, des te meer omdat de wetgever een aanspreekpunt heeft opgericht bij de Nationale Bank van België, waardoor een zekere mate van vertrouwelijkheid kan worden gewaarborgd met betrekking tot de bekritiseerde onderzoeksmaatregel. De Ministerraad onderstreept nog dat de belastingadministratie zich enkel tot het centraal aanspreekpunt kan wenden na een onderzoek te hebben gevoerd bij de belastingplichtige en indien dat onderzoek een of meer aanwijzingen van belastingontduiking heeft opgeleverd.

Ten aanzien van het middel dat is afgeleid uit de schending van het verbod op dwangarbeid of verplichte arbeid

A.5.1. De verzoekende partijen in de zaken nrs. 5235 en 5236 leiden een tweede middel af uit de schending, door de bestreden bepalingen, van de artikelen 10, 11 en 12 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 4.2 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

A.5.2. Die partijen wijzen erop dat er geen sprake is van dwangarbeid wanneer de betrokkene ermee heeft ingestemd, wanneer het gaat om taken die het impliciete gevolg zijn van een vrij gekozen beroep of wanneer de weigering van dat werk voor de betrokkene geen enkele sanctie met zich meebrengt.

Volgens die partijen zijn de bestreden bepalingen strijdig met de in het middel opgenomen bepalingen in zoverre zij de bank-, wissel-, krediet- en spaarinstellingen ertoe verplichten elke inlichting te bewaren die nuttig kan zijn om het bedrag van de belastbare inkomsten van al hun cliënten te bepalen. De verzoekende partijen zijn van mening dat, door de algemeenheid van de gebruikte bewoordingen en beschouwde gevallen, de bestreden bepalingen een onbezoldigd titanenwerk impliceren om de gegevens in kwestie te verzamelen, te bewaren, te verwerken en mede te delen, uitsluitend ten voordele, voor rekening en in de plaats van de belastingadministratie.

Volgens die partijen overstijgt de omvang van zulk een werk duidelijk de normale burgerplichten bedoeld in artikel 4.3 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, doordat dat normale karakter moet worden beoordeeld rekening houdend met alle doelstellingen en gevolgen van de bestreden maatregel. Volgens die partijen zou er te dezen geen sprake kunnen zijn van een normale plicht, niet alleen omdat het betrokken werk niet bezoldigd is, maar ook omdat het een ernstige en zeer omvangrijke schending inhoudt van het privéleven van personen.

A.5.3. Diezelfde partijen wijzen erop dat het wel degelijk gaat om een werk dat wordt geëist door de fiscale autoriteiten, onder dreiging van welke straf dan ook, en waarvoor de bankinstellingen hun diensten niet hebben aangeboden. Ook al wordt dat werk niet geëist van de verzoekers zelf, toch dragen zij volgens die partijen de gevolgen ervan op het vlak van facturering van de bankkosten, wat ertoe leidt dat zij onbetwistbaar een belang hebben bij de vernietiging van de bestreden bepalingen, wegens schending van de in het middel vermelde bepalingen.

A.6. De Ministerraad onderstreept in de eerste plaats dat het niet ernstig is de informatieplicht ten laste van de financiële instellingen gelijk te stellen met slavernij, dienstbaarheid en dwangarbeid of verplichte arbeid, zoals bedoeld in artikel 4 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, des te meer omdat het *in casu* niet gaat om onrechtvaardige of onderdrukkende arbeid.

De Ministerraad is overigens van mening dat het werk dat van de financiële instellingen wordt geëist, kan worden gelijkgesteld met een werk of dienst die deel uitmaakt van de normale burgerplichten omdat die categorie een werk van algemeen belang beoogt zonder dat een situatie van spoedeisendheid of overmacht is vereist. In een context van bestrijding van belastingontduiking, hetgeen een grote uitdaging van algemeen belang is, is de Ministerraad van oordeel dat de verplichtingen opgelegd aan de financiële instellingen duidelijk niet de grenzen van een normale burgerplicht overschrijden. Dat het werk dat van de banken wordt geëist enorm zou zijn, of de kosten die eruit zouden voortvloeien gigantisch, is volgens de Ministerraad zwaar overdreven.

Ten aanzien van het middel dat is afgeleid uit de schending van het recht om zichzelf niet te beschuldigen

A.7.1. De verzoekende partijen in de zaken nrs. 5235 en 5236 voeren een derde middel aan dat is afgeleid uit de schending, door de bestreden bepalingen, van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 6.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

A.7.2. Ook al erkennen zij dat het recht om te zwijgen en om niet aan zijn eigen beschuldiging mee te werken slechts kan worden aangevoerd wanneer de betrokkene te maken heeft met een strafvervolging, wijzen de verzoekende partijen eveneens erop dat het Europees Hof voor de Rechten van de Mens aanvaardt dat het recht om te zwijgen kan worden aangevoerd zodra een strafrechtelijke sanctie, in de zin van het Verdrag, kan worden opgelegd aan de betrokken persoon, en dat zowel het Hof van Cassatie als het Grondwettelijk Hof dat grondrecht toepassen als algemeen rechtsbeginsel, los van het feit of het wordt aangevoerd in het kader van een strafrechtelijke procedure.

A.7.3. De verzoekers zijn van mening dat het nieuwe artikel 322 van het WIB 1992 het algemeen beginsel en grondrecht dat eenieder heeft om zichzelf niet te beschuldigen, schendt omdat de belastingadministratie van elke bankinstelling alle gegevens kan verkrijgen die die instelling over die persoon bezit, zodra de administratie zich kan beroepen op een aanwijzing van fraude of op haar voornemen om de belastbare grondslag vast te stellen via tekenen en indiciën van gegoedheid. Volgens de verzoekende partijen is het echter precies doordat zij om toegang tot die gegevens verzoekt – waartegen de cliënt zich niet kan verzetten – dat de belastingadministratie mogelijk het bewijs kan verzamelen dat haar ontbrak, ofwel van de aanwijzing van fraude, ofwel van de aanwijzing van gegoedheid die nodig is voor de toepassing van artikel 341 van het WIB 1992.

Ook al erkennen zij dat die inlichtingen niet worden gegeven door de belastingplichtige zelf, maar door een derde, toch wijzen de verzoekende partijen erop dat de toegang tot een bankrekening het mogelijk maakt om strikt persoonlijke inlichtingen te verzamelen waarvan de bank slechts de bewaarder is, zodat de bank de belastingadministratie geen informatie geeft die zij uit eigen beweging bezit (omdat zij de belastingplichtige zou kennen, bijvoorbeeld), maar alleen omdat die gegevens haar, meestal onvrijwillig, door de belastingplichtige zijn toevertrouwd. Daaruit volgt, volgens de verzoekers, dat de bestreden bepalingen precies hetzelfde effect hebben als wanneer die inlichtingen rechtstreeks aan de belastingplichtige, op straffe van een boete, zouden worden gevraagd.

A.8. De Ministerraad onderstreept in de eerste plaats dat artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens enkel op het fiscale contentieux van toepassing is in het kader van de betwisting van boeten of verhogingen die niet kunnen worden beschouwd als een schadevergoeding die aan de Schatkist verschuldigd is wegens het niet-nakomen van fiscale verplichtingen. Hij wijst vervolgens erop dat het te dezen niet erom gaat een boete op te leggen aan de belastingplichtige die zou hebben geweigerd de door de belastingadministratie gevraagde inlichtingen te bezorgen, maar wel die laatste in staat te stellen haar onderzoek voort te zetten met andere middelen, in het bijzonder bij de derden die de door de bestreden wet beoogde financiële instellingen zijn. Volgens de Ministerraad verbiedt het zwijgrecht dat iemand wordt gedwongen om zichzelf te beschuldigen, maar niet dat het onderzoek wordt voortgezet via andere wegen, en meer bepaald bij derden.

De Ministerraad onderstreept overigens dat er, in het kader van een zichtrekening, een permanente contractuele relatie van debiteren en crediteren bestaat gedurende welke de bank en haar cliënt zodanige verplichtingen op zich nemen dat men niet kan beweren dat de cliënt die gegevens onvrijwillig heeft toevertrouwd, en dat, meer algemeen, elke relatie tussen een bank en haar cliënt van contractuele aard is. Volgens de Ministerraad is het dus evenmin onvrijwillig dat een cliënt de bank persoonlijke inlichtingen toevertrouwt.

Ten aanzien van de middelen die gericht zijn tegen artikel 84 van de bestreden wet in de zaken nrs. 5233, 5235 en 5236

Ten aanzien van het middel dat is afgeleid uit de schending van het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie

A.9. De verzoekende partij in de zaak nr. 5233 en de verzoekende partijen in de zaken nrs. 5235 en 5236 leiden een eerste middel af uit de schending, door de bestreden bepaling, van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, eventueel in samenhang gelezen met de artikelen 33 tot 40 en 151 van de Grondwet, en met artikel 28^{quater}, eerste lid, van het Wetboek van strafvordering.

A.10.1. De verzoekende partij in de zaak nr. 5233 doet gelden dat, krachtens artikel 84, 10°, van de bestreden wet, een minnelijke schikking slechts mogelijk is indien de belastingen of sociale bijdragen integraal zijn betaald, inclusief de intresten, en indien de fiscale of sociale administratie daarmee instemt, terwijl de personen die een ander dan fiscaal of sociaal misdrijf hebben gepleegd, een minnelijke schikking kunnen treffen zonder de voorafgaande instemming van het slachtoffer te hebben verkregen en zonder dat het slachtoffer voorafgaandelijk schadeloos is gesteld. Zij preciseert dat artikel 151 van de Grondwet en artikel 28^{quater}, eerste lid, van het Wetboek van strafvordering enkel worden aangevoerd in samenhang met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Die partij wijst nog erop dat tijdens de parlementaire voorbereiding geen enkele verantwoording werd gegeven voor dat verschil in behandeling en dat, in het kader van een minnelijke schikking in strafzaken, de fiscale of sociale administratie optreedt als benadeelde partij, en niet als vertegenwoordigster van de

maatschappij. Volgens die partij creëert de wetgever, door een specifieke bevoegdheid te verlenen aan die administratieve overheden, een risico van willekeur omdat die overheden niet volledig onafhankelijk handelen wanneer zij het voorstel van minnelijke schikking aanvaarden of weigeren, rekening houdend met hun status van « slachtoffer » van het misdrijf.

A.10.2. Ook al erkent zij dat er over die kwestie is gedebatteerd tijdens de parlementaire voorbereiding, toch is diezelfde partij van oordeel dat de instemming van het slachtoffer in principe niet vereist is om te komen tot een minnelijke schikking in strafzaken. Het eventuele akkoord tussen de verdachte, de in verdenkinggestelde of de beklagde en het slachtoffer zou, volgens die partij, slechts een element zijn waarvan het openbaar ministerie akte neemt en dat bovendien tot het burgerrechtelijke deel van het strafdossier zou behoren.

A.10.3. Diezelfde partij onderstreept nog dat, krachtens artikel 151 van de Grondwet, het openbaar ministerie onafhankelijk is in de individuele opsporing en vervolging, met als logisch gevolg dat de procureur des Konings over de opportuniteit van de vervolging oordeelt (artikel 28*quater*, eerste lid, van het Wetboek van strafvordering). Die partij is van mening dat het aan de fiscale of sociale administratie verleende vetorecht een substantiële schending vormt van de onafhankelijkheid van het openbaar ministerie en van diens beoordelingsbevoegdheid, en dat het verschil in behandeling niet pertinent, noch adequaat is, en in elk geval onevenredig.

De verzoekende partij in die zaak wijst nog erop dat de leden van het openbaar ministerie onder het hiërarchisch gezag van de minister staan en dat zij dus niet de procedurele waarborgen bieden die zijn vereist bij artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, net zoals het Europees Hof heeft geoordeeld betreffende het Franse openbaar ministerie.

A.11.1. De verzoekende partijen in de zaken nrs. 5235 en 5236 onderstrepen dat, voor fiscale en sociale misdrijven, een minnelijke schikking pas mogelijk is nadat de ontdoken belastingen of sociale bijdragen werden betaald, en mits de fiscale of sociale administratie daarmee heeft ingestemd; die laatste voorwaarde is volkomen specifiek voor dat soort van misdrijven.

Die partijen wijzen immers erop dat, ook al wordt het slachtoffer betrokken bij het traditionele proces van de minnelijke schikking, het initiatief voor de minnelijke schikking toch toekomt aan de procureur des Konings, en zelfs aan de beklagde zelf, en dat, in elk geval, een minnelijke schikking slechts kan worden voorgesteld nadat de schade van het slachtoffer werd vergoed.

Volgens die partijen is de exclusieve bevoegdheid van de fiscale of sociale administratie om een minnelijke schikking in strafzaken al dan niet mogelijk te maken – zelfs indien alle andere wettelijke voorwaarden zijn vervuld en, in het bijzonder, de belastingen zijn betaald en de belastingadministratie dus schadeloos is gesteld – niet verantwoord en zou zij afbreuk doen aan de onafhankelijkheid van het openbaar ministerie, en daardoor aan het beginsel van de scheiding der machten.

A.11.2. Diezelfde partijen kunnen niet instemmen met het feit dat de regeling voor de fiscale en sociale administratie identiek zou zijn met die voor elk ander slachtoffer omdat, indien dat het geval zou zijn, het niet nodig zou zijn geweest een tweede lid toe te voegen aan artikel 216*bis*, § 6, van het Wetboek van strafvordering.

A.12.1. De Ministerraad wijst in de eerste plaats erop dat de middelen van het verzoekschrift de regels moeten vermelden die door de bestreden bepalingen zouden zijn geschonden en die tot de bevoegdheid van het Hof behoren en dat, te dezen, noch artikel 151 van de Grondwet, noch artikel 28*quater* van het Wetboek van strafvordering referentienormen zijn.

A.12.2. De Ministerraad is vervolgens van oordeel dat de voorwaarden voor een minnelijke schikking (instemming van de partijen en schadeloosstelling van het slachtoffer) niet de onafhankelijkheid schenden van het openbaar ministerie, dat vrij blijft om al dan niet een minnelijke schikking voor te stellen of om een vervolging in te stellen, en dat het Belgische parket onafhankelijker is dan het Franse openbaar ministerie.

Volgens de Ministerraad zou overigens uit artikel 216*bis*, § 2, vierde tot zevende en elfde lid, van het Wetboek van strafvordering voortvloeien dat de instemming van het slachtoffer thans algemeen vereist is om een minnelijke schikking in strafzaken te kunnen treffen, zoals tijdens de parlementaire voorbereiding herhaaldelijk werd bevestigd. De Ministerraad erkent dat een deel van de rechtsleer er een andere lezing van de bestreden wet op nahoudt, maar is van oordeel dat het gaat om een interpretatie die geen rekening houdt met de parlementaire voorbereiding en dat, bovendien, niets het Hof zou verhinderen het middel te verwerpen onder voorbehoud van

die interpretatie van de bestreden wet. De Ministerraad besluit eruit dat het aangevoerde verschil in behandeling niet bestaat.

Ten aanzien van het middel dat is afgeleid uit de schending van het recht op toegang tot de rechter

A.13.1. De verzoekende partij in de zaak nr. 5233 is van mening dat artikel 84, 6°, van de bestreden wet de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, eventueel in samenhang gelezen met artikel 6.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, schendt.

Volgens die partij voorziet de bestreden bepaling in een toetsing, door de rechter, van de aangeane minnelijke schikking enkel wat de formele voorwaarden van de minnelijke schikking betreft (namelijk of het feit, na correctionalisering, kan worden bestraft met een straf van twee jaar of minder, en of dat feit geen ernstige aantasting van de fysieke integriteit inhoudt), en niet in een heronderzoek ten gronde of in een onderzoek dat nagaat of beginselen zoals dat van de redelijke termijn of het beginsel *non bis in idem* in acht werden genomen, of de minnelijke schikking opportuun of evenredig was, of de strafvordering niet verjaard was dan wel of de feiten die de grondslag hebben gevormd van de minnelijke schikking strafrechtelijk strafbaar waren, enz.

Volgens die partij zou de strafrechter evenmin kunnen onderzoeken of het akkoord niet onder zekere dwang of onder de dreiging van een min of meer ernstig nadeel is gesloten, terwijl het risico dat een akkoord voor een minnelijke schikking wordt gesloten zonder dat de beschuldigde volledig vrij en weloverwogen ermee heeft ingestemd, des te meer aanwezig is in geval van zware vrijheidsberovende straffen of aanzienlijke financiële gevolgen.

A.13.2. Die partij voert aan dat het strafrechtelijke deel van artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens moet worden toegepast vanaf het voorstel voor een minnelijke schikking en dat de kwalificatie, in het interne recht, van die procedure als niet-jurisdictioneel niets aan die vaststelling afdoet. Zij onderstreept dat, in het licht van de *Engel*-criteria, het geen twijfel lijdt dat de minnelijke schikking in strafzaken deel uitmaakt van het toepassingsgebied van artikel 6.1 van het Verdrag omdat zij tot doel heeft de vervolging te doen vervallen middels de betaling van een geldsom door de dader van het misdrijf en omdat zij bijgevolg enkel plaatsvindt in geval van een misdrijf in de zin van het Belgische recht, omdat zij weliswaar toelaat een inschrijving in het strafregister te vermijden, maar toch vooral beantwoordt aan de voornaamste doelstellingen van repressie en ontrading, en omdat het door de beschuldigde betaalde bedrag niet hoger mag zijn dan het maximum van de boete waarin de wet voorziet, verhoogd met de opdecimen, en evenredig moet zijn met de ernst van het misdrijf.

A.13.3. Zij wijst nog erop dat het tot de vaste rechtspraak behoort dat, wanneer een rechterlijke instantie zich moet uitspreken over de gegrondheid van een strafvervolging, zij moet beschikken over een bevoegdheid van volle rechtsmacht voor de in het geding zijnde kwestie, wat ruimer is dan louter een toetsing van de externe wettigheid van de minnelijke schikking. Daaruit volgt, volgens die partij, dat diegene aan wie een minnelijke schikking wordt voorgesteld door het openbaar ministerie, enerzijds, en een overtreder aan wie een administratieve sanctie wordt opgelegd en die over een beroep met volle rechtsmacht beschikt, anderzijds, verschillend worden behandeld terwijl zij zich in vergelijkbare situaties bevinden. Volgens de verzoekende partij kan louter de omstandigheid dat een minnelijke schikking niet door de administratie, maar door het openbaar ministerie wordt voorgesteld, dat verschil in behandeling niet rechtvaardigen omdat het openbaar ministerie niet over de hoedanigheden van onafhankelijkheid en onpartijdigheid beschikt om, in laatste aanleg, de gegrondheid van een strafvervolging te beoordelen. Het recht op een rechter met volle rechtsmacht is te belangrijk opdat iemand het genot ervan zou verliezen door het enkele feit dat hij een paragerechtelijke schikking heeft onderschreven.

Die partij is verder nog van mening dat er geen reden is om de waarborgen van artikel 6.1 restrictief te interpreteren krachtens een strikte interpretatie van het arrest *Deweert* t. België van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, omdat de enige druk die op J. Deweer woog, de sluiting van zijn bedrijf was, terwijl een minnelijke schikking in strafzaken een einde kan maken aan een misdrijf dat theoretisch gezien met dertig jaar opsluiting zou kunnen worden bestraft. Volgens die partij toont het risico om een zware vrijheidsberovende straf op te lopen in geval van mislukking van de minnelijke schikking aan dat de aanvaarding van een minnelijke schikking in strafzaken steeds gepaard gaat met een aanzienlijke en ernstige dwang.

A.14.1. De Ministerraad wijst erop dat, vóór de bestreden wet, de strafrechter reeds ontbrak in het proces van de minnelijke schikking, wat impliceert dat de interpretatie van de verzoekende partij leidt tot een veroordeling van het beginsel zelf van de minnelijke schikking in strafzaken en tot een omverwerping van de economie zelf van het

systeem van de minnelijke schikking dat ertoe strekt een strafproces te vermijden in het belang van de beklaagde, die aldus ontsnapt aan een strafprocedure.

De Ministerraad onderstreept overigens dat het door de verzoekende partij aangevoerde arrest *Deweert t. België* van het Europees Hof te dezen niet kan worden getransponeerd omdat het Europees Hof zich daarin enkel heeft uitgesproken over het zeer specifieke geval van een minnelijke schikking die gepaard ging met een zodanige dwang dat de betrokkene ze niet zou hebben kunnen weigeren. Volgens de Ministerraad zou, zelfs indien men aanneemt dat het perspectief van een gevangenisstraf een grotere dwang kan vormen dan een faillissement, het huidige systeem van jurisdictionele bescherming van de burger voldoende waarborgen bieden aan de burger die zich het slachtoffer zou achten van een onweerstaanbare dwang, via een procedure tot vergoeding van het aldus geleden nadeel.

De Ministerraad is van mening dat diegene die vindt dat hij een minnelijke schikking heeft aanvaard onder voorwaarden die strijdig zijn met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in geen enkel opzicht wordt verhinderd om een vordering in te stellen tot vergoeding van het geleden nadeel.

A.14.2. Ten slotte wijst de Ministerraad erop, wat betreft de zogenaamde discriminatie tussen de personen aan wie een administratieve sanctie wordt opgelegd en diegenen aan wie een minnelijke schikking in strafzaken wordt voorgesteld, dat die categorieën niet voldoende vergelijkbaar zijn omdat er, in dat laatste geval, sprake is van een opzettelijk element vanwege de beschuldigde. Bovendien zou er, volgens de Ministerraad, geen enkel verschil in behandeling tussen die categorieën bestaan omdat de persoon die een minnelijke schikking heeft aanvaard, steeds beroep kan instellen bij de rechter indien hij van mening is dat de minnelijke schikking is voltrokken in strijd met de vereisten van artikel 6 van het Verdrag.

- B -

Ten aanzien van de bestreden bepalingen

B.1.1. De artikelen 55 en 56 van de wet van 14 april 2011 houdende diverse bepalingen wijzigen artikel 322 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 (hierna : WIB 1992) en voegen daarin een artikel 333/1 in. Die artikelen treden in werking op 1 juli 2011 krachtens artikel 57 van de voormelde wet.

B.1.2. Zoals het werd gewijzigd bij artikel 55 van de bestreden wet, dat de paragrafen 2 tot 4 daarin invoegt, bepaalde artikel 322 van het WIB 1992 :

« § 1. De administratie mag, wat een bepaalde belastingplichtige betreft, geschreven attesten verzamelen, derden horen, een onderzoek instellen, en binnen de door haar bepaalde termijn, welke wegens wettige redenen kan worden verlengd, van natuurlijke of rechtspersonen, alsook van verenigingen zonder rechtspersoonlijkheid alle inlichtingen vorderen die zij nodig acht om de juiste heffing van de belasting te verzekeren.

Nochtans mag het recht om derden te horen en om een onderzoek in te stellen slechts worden uitgeoefend door een ambtenaar met een hogere graad dan die van controleur.

§ 2. Wanneer de administratie bij het onderzoek over één of meer aanwijzingen van belastingontduiking beschikt of wanneer de administratie zich voorneemt om de belastbare

grondslag te bepalen overeenkomstig artikel 341, wordt een bank-, wissel-, krediet- of spaarinstelling als een derde beschouwd waarop de bepalingen van paragraaf 1 onverminderd van toepassing zijn.

In voorkomend geval kan een ambtenaar met minstens de graad van directeur, die hiertoe werd aangesteld door de Minister van Financiën, een ambtenaar met de graad van ten minste inspecteur ermee belasten om bij een bank-, wissel-, krediet- en spaarinstelling elke inlichting op te vragen die nuttig kan zijn om het bedrag van de belastbare inkomsten van de belastingplichtige te bepalen.

De door de minister aangestelde ambtenaar mag de machtiging slechts verlenen :

1° nadat de ambtenaar die het onderzoek voert, de inlichtingen en gegevens met betrekking tot de rekeningen tijdens het onderzoek middels een vraag om inlichtingen als bedoeld in artikel 316 heeft gevraagd en bij die vraag duidelijk heeft aangegeven dat hij de toepassing van artikel 322, § 2, kan vragen indien de belastingplichtige de gevraagde gegevens verborgen houdt of ze weigert te verschaffen. De opdracht bedoeld in het tweede lid kan pas aanvangen wanneer de termijn bepaald in artikel 316 is verlopen;

2° nadat hij heeft vastgesteld dat het gevoerde onderzoek een eventuele toepassing van artikel 341 uitwijst of één of meer aanwijzingen van belastingontduiking heeft opgeleverd en dat er vermoedens zijn dat de belastingplichtige gegevens daarover bij een in het tweede lid bedoelde instelling verborgen houdt of dat de belastingplichtige weigert om die gegevens zelf te verschaffen.

§ 3. Iedere bank- wissel-, krediet- en spaarinstelling is er toe gehouden om volgende gegevens kenbaar te maken bij een centraal aanspreekpunt dat door de Nationale Bank van België wordt gehouden : de identiteit van de cliënten en de nummers van hun rekeningen en contracten.

Wanneer de door de minister aangestelde ambtenaar bedoeld in paragraaf 2, derde lid, heeft vastgesteld dat het gevoerde onderzoek bedoeld in paragraaf 2, één of meer aanwijzingen van belastingontduiking heeft opgeleverd, kan hij de beschikbare gegevens over die belastingplichtige opvragen bij dat centraal aanspreekpunt.

De Koning bepaalt de werking van het centraal aanspreekpunt.

§ 4. De paragrafen 2 en 3 zijn eveneens van toepassing wanneer een inlichting wordt gevraagd door een buitenlandse Staat :

1° hetzij in het geval bedoeld in artikel 338, § 5;

2° hetzij overeenkomstig de bepalingen met betrekking tot de uitwisseling van inlichtingen in een van toepassing zijnde overeenkomst tot het vermijden van dubbele belasting of een andere internationale overeenkomst in het kader waarvan de wederkerigheid is gewaarborgd.

De vraag van de buitenlandse Staat wordt gelijkgesteld met een aanwijzing als bedoeld in paragraaf 2. In dat geval verleent de door de minister aangestelde ambtenaar, in afwijking van paragraaf 2, de machtiging op basis van de vraag gesteld door de buitenlandse Staat ».

B.1.3. Artikel 322 van het WIB 1992 is daarna met name gewijzigd bij artikel 166 van de programmawet (I) van 29 maart 2012, in werking getreden op 16 april 2012. Dat artikel bepaalt :

« Artikel 322, § 3, derde lid, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, ingevoegd bij de wet van 14 april 2011, wordt vervangen als volgt :

‘ De Koning bepaalt :

1° de werking van het centraal aanspreekpunt en in het bijzonder de bewaringstermijn van de in het eerste lid bedoelde gegevens;

2° de modaliteiten en de periodiciteit van de mededeling door de bank-, wissel-, krediet- en spaarinstellingen van de in het eerste lid bedoelde gegevens;

3° de modaliteiten van de raadpleging door de door de minister aangestelde ambtenaar bedoeld in § 2, derde lid, van de in het eerste lid bedoelde gegevens. ’ ».

B.1.4. Artikel 56 van de bestreden wet bepaalt :

« In hetzelfde Wetboek, wordt een artikel 333/1 ingevoegd, luidende :

‘ Art. 333/1. § 1. In het geval bedoeld in artikel 322, § 2, stelt de administratie de belastingplichtige schriftelijk in kennis van de aanwijzing of de aanwijzingen van belastingontduiking die een vraag om inlichtingen bij een financiële instelling rechtvaardigen. Deze kennisgeving gebeurt bij een ter post aangetekende brief gelijktijdig met het verzenden van voormelde vraag om inlichtingen.

Het eerste lid is niet van toepassing als de rechten van de Schatkist in gevaar zijn. De kennisgeving gebeurt desgevallend *post factum* bij een ter post aangetekende brief, uiterlijk 30 dagen na het verzenden van de in het eerste lid vermelde vraag om inlichtingen.

§ 2. De belastingadministratie bezorgt de minister eenmaal per jaar een verslag dat onder meer volgende informatie bevat :

1° het aantal keer dat in overeenstemming met artikel 318, tweede lid, een onderzoek is gevoerd bij financiële instellingen en gegevens zijn gebruikt met het oog op het belasten van hun cliënten;

2° het aantal keren dat in overeenstemming met artikel 322, § 2, een onderzoek is gevoerd en gegevens zijn opgevraagd bij financiële instellingen;

3° de concrete aanwijzingen, opgedeeld in categorieën, waardoor de personen bedoeld in artikel 322, § 2, tweede lid, zich hebben laten leiden bij hun beslissing om een machtiging te verlenen;

4° het aantal positieve en negatieve beslissingen van de directeuren;

5° een globale evaluatie, zowel op technisch vlak als op juridisch vlak van de wijze waarop de procedure volgens artikel 322, §§ 2 tot 4 is gevoerd.

Dit verslag wordt openbaar gemaakt door de Minister van Financiën en overgezonden aan de Kamer van volksvertegenwoordigers. ' ».

B.1.5. Artikel 333/1 van het WIB 1992 is gewijzigd bij artikel 9 van de wet van 7 november 2011 houdende fiscale en diverse bepalingen, dat bepaalt :

« In artikel 333/1 van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 14 april 2011, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° in § 1 wordt het eerste lid vervangen als volgt :

‘ In de gevallen bedoeld in de artikelen 322, § 2, en 327, § 3, tweede lid, stelt de administratie de belastingplichtige in kennis van de aanwijzing of de aanwijzingen van belastingontduiking of van de gegevens op grond waarvan zij meent dat het gevoerde onderzoek tot een eventuele toepassing van artikel 341 leidt en die een vraag om inlichtingen bij een financiële instelling rechtvaardigen. Deze kennisgeving gebeurt bij aangetekende brief gelijktijdig met het verzenden van de voormelde vraag om inlichtingen. ’;

2° paragraaf 1 wordt aangevuld met een lid luidende :

‘ Het eerste lid is evenmin van toepassing op de vragen vanwege de in artikel 322, § 4, bedoelde buitenlandse administraties. ’;

3° in § 2, 2°, worden de woorden ‘ artikel 322, § 2, ’ vervangen door de woorden ‘ de artikelen 322, § 2, en 327, § 3, tweede lid, ’;

4° in § 2, 5°, worden de woorden ‘ artikel 322, §§ 2 tot 4 ’ vervangen door de woorden ‘ de artikelen 322, §§ 2 tot 4, en 327, § 3, tweede lid ’. ».

Die bepalingen zijn in werking getreden op 1 juli 2011, met uitzondering van het 1°, dat in werking is getreden op 1 december 2011 (artikel 11, eerste lid, van de voormelde wet van 7 november 2011).

B.2.1. Artikel 84 van de bestreden wet, in werking getreden op 16 mei 2011, bepaalt :

« In artikel 216*bis* van het Wetboek van strafvordering, laatst gewijzigd bij de wet van 10 april 2003, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° paragraaf 1, eerste lid, wordt vervangen als volgt :

‘ § 1. De procureur des Konings kan, indien hij meent voor een overtreding, een wanbedrijf of een misdaad die bij toepassing van de artikelen 1 en 2 van de wet van 4 oktober 1867 op de verzachtende omstandigheden vatbaar is voor correctionalisering, enkel een geldboete of enkel een geldboete met verbeurdverklaring te moeten vorderen, de verdachte verzoeken een bepaalde geldsom te storten aan de Federale Overheidsdienst Financiën. ’;

2° paragraaf 1, tweede lid, wordt vervangen als volgt :

‘ De procureur des Konings bepaalt op welke wijze en binnen welke termijn de betaling geschiedt en de precieze feiten omschreven in tijd en ruimte waarvoor hij de betaling voorstelt. Die termijn is ten minste vijftien dagen en ten hoogste drie maanden. De procureur des Konings kan deze termijn verlengen wanneer bijzondere omstandigheden het wettigen of verkorten indien de verdachte hiermee instemt.

Het voorstel en de beslissing tot verlenging stuiten de verjaring van de strafvordering. ’;

3° in paragraaf 1, derde lid, worden de woorden ‘ en niet minder dan 10 euro, verhoogd met de opdecieimen ’, vervangen door de woorden ‘ en dient in verhouding te staan tot de zwaarte van het misdrijf ’;

4° paragraaf 1, vijfde lid, wordt vervangen als volgt :

‘ De procureur des Konings verzoekt de verdachte van het misdrijf waarop de verbeurdverklaring staat of kan staan, binnen een door hem bepaalde termijn afstand te doen van de in beslag genomen goederen of vermogensvoordelen, of indien de goederen of vermogensvoordelen niet in beslag genomen zijn, deze af te geven op de door hem bepaalde plaats. ’;

5° in paragraaf 1, zevende lid, worden de woorden ‘ Administratie van de Belasting over de Toegevoegde Waarde en van de Registratie en Domeinen ’ vervangen door de woorden ‘ Federale Overheidsdienst Financiën ’;

6° paragraaf 2 wordt vervangen als volgt :

‘ § 2. Het recht, in paragraaf 1 aan de procureur des Konings toegekend, kan ook worden uitgeoefend wanneer de onderzoeksrechter met een onderzoek is gelast of wanneer de zaak reeds bij de rechtbank of het hof aanhangig is gemaakt, indien de verdachte, de in verdenkinggestelde of de beklaagde zijn bereidheid te kennen geeft de aan een ander veroorzaakte schade te vergoeden, voor zover er nog geen vonnis of arrest is uitgesproken dat kracht van gewijsde heeft verkregen. Het initiatief kan ook uitgaan van de procureur des Konings.

In voorkomend geval laat de procureur des Konings zich het strafdossier in mededeling geworden door de onderzoeksrechter, die een advies kan geven over de stand van het onderzoek.

Hetzij op vraag van de verdachte, hetzij ambtshalve stelt de procureur des Konings, indien hij van oordeel is dat toepassing kan gemaakt worden van deze paragraaf, de verdachte, het slachtoffer en hun advocaten in kennis dat zij inzage in het strafdossier krijgen voor zover zij dat nog niet hadden.

De procureur des Konings bepaalt dag, uur en plaats van de oproeping van de verdachte, de inverdenkinggestelde of de beklaagde en het slachtoffer en hun advocaten, hij licht zijn voornemen toe en bepaalt op welke feiten omschreven in tijd en ruimte de betaling van de geldsom betrekking zal hebben.

Hij bepaalt het bedrag van de geldsom, de kosten en de goederen of vermogensvoordelen waarvan afstand of afgifte dient gedaan te worden, overeenkomstig de in paragraaf 1 bepaalde wijze.

Hij bepaalt de termijn binnen dewelke de verdachte, de inverdenking gestelde of de beklaagde en het slachtoffer tot een akkoord kunnen komen in verband met de omvang van de schade en de regeling van de schadevergoeding.

Indien bovenvermelde partijen tot een akkoord zijn gekomen, melden zij dat aan de procureur des Konings die het akkoord akteert in een proces-verbaal.

In overeenstemming met paragraaf 1 vervalt de strafvordering tegen de dader die de door de procureur des Konings voorgestelde minnelijke schikking heeft aanvaard en nageleefd. De minnelijke schikking doet evenwel geen afbreuk aan de strafvordering tegen de overige daders, mededaders of medeplichtigen, noch aan de vorderingen van de slachtoffers tegen hen. De wegens hetzelfde misdrijf veroordeelde personen zijn hoofdelijk gehouden tot teruggave en schadevergoeding en, onverminderd artikel 50, derde lid, van het Strafwetboek, tot betaling van de gerechtskosten, ook al heeft de dader die een minnelijke schikking heeft aanvaard, hieraan reeds voldaan.

Wanneer een minnelijke schikking is uitgevoerd in een zaak die aanhangig werd gemaakt en over de strafvordering nog geen vonnis of arrest werd uitgesproken dat in kracht van gewijsde is gegaan, geeft al naar het geval de procureur des Konings of de procureur-generaal bij het hof van beroep of het arbeidshof daarvan zonder verwijl officieel bericht aan de gevatte politierechtbank, correctionele rechtbank of hof van beroep en, in voorkomend geval, aan het Hof van Cassatie.

Op vordering van de procureur des Konings stelt de bevoegde rechter het verval van de strafvordering vast ten aanzien van de dader die het voorstel aanvaard en nageleefd heeft.

Indien de procureur des Konings geen akkoord kan akteren kunnen de documenten die werden opgemaakt en de mededelingen die werden gedaan tijdens het overleg niet ten laste van de dader worden aangewend in een strafrechtelijke, burgerrechtelijke, administratieve, arbitrale of enige andere procedure voor het oplossen van conflicten en zijn ze niet toelaatbaar als bewijs, zelfs niet als buitengerechtelijke bekentenis. ’;

7° paragraaf 3 wordt vervangen als volgt :

‘ § 3. Het bij de eerste en tweede paragraaf bepaalde recht behoort ook, ten aanzien van dezelfde feiten, aan de arbeidsauditeur, de federale procureur en de procureur-generaal in

hoger beroep en, ten aanzien van de personen bedoeld in de artikelen 479 en 483 van het Wetboek van strafvordering, aan de procureur-generaal bij het hof van beroep. »;

8° in paragraaf 4 wordt de laatste zin vervangen als volgt :

‘ In dat geval geldt de betaling van de geldsom door de dader als een onweerlegbaar vermoeden van fout. ’;

9° paragraaf 5 wordt vervangen als volgt :

‘ § 5. De verzoeken bedoeld in dit artikel worden gedaan bij gewone brief. ’;

10° het artikel wordt aangevuld met een paragraaf 6, luidende :

‘ § 6. De hierboven beschreven minnelijke schikking is niet toepasselijk op de misdrijven waaromtrent kan worden getransigeerd overeenkomstig artikel 263 van het koninklijk besluit van 18 juli 1977 tot coördinatie van de algemene bepalingen inzake douane en accijnzen.

Voor de fiscale of sociale misdrijven waarmee belastingen of sociale bijdragen konden worden omzeild, is de minnelijke schikking pas mogelijk nadat de dader van het misdrijf de door hem verschuldigde belastingen of sociale bijdragen, inclusief de intresten, heeft betaald, en de fiscale of de sociale administratie daarmee heeft ingestemd. ’ ».

B.2.2. Zoals het werd gewijzigd bij artikel 84 van de bestreden wet, bepaalde artikel 216*bis* van het Wetboek van strafvordering :

« § 1. De procureur des Konings kan, indien hij meent voor een overtreding, een wanbedrijf of een misdaad die bij toepassing van de artikelen 1 en 2 van de wet van 4 oktober 1867 op de verzachtende omstandigheden vatbaar is voor correctionalisering, enkel een geldboete of enkel een geldboete met verbeurdverklaring te moeten vorderen, de verdachte verzoeken een bepaalde geldsom te storten aan de Federale Overheidsdienst Financiën.

De procureur des Konings bepaalt op welke wijze en binnen welke termijn de betaling geschiedt en de precieze feiten omschreven in tijd en ruimte waarvoor hij de betaling voorstelt. Die termijn is ten minste vijftien dagen en ten hoogste drie maanden. De procureur des Konings kan deze termijn verlengen wanneer bijzondere omstandigheden het wettigen of verkorten indien de verdachte hiermee instemt.

Het voorstel en de beslissing tot verlenging stuiten de verjaring van de strafvordering.

De in het eerste lid bedoelde geldsom mag niet meer bedragen dan het maximum van de in de wet voorziene geldboete, verhoogd met de opdecimen, en dient in verhouding te staan tot de zwaarte van het misdrijf. Voor de inbreuken bedoeld in het Sociaal Strafwetboek mag de geldsom voorzien in het eerste lid niet lager zijn [dan] 40 % van de minimabedragen van de administratieve geldboete, in voorkomend geval vermenigvuldigd met het aantal betrokken werknemers, kandidaat[-]werknemers, zelfstandigen, stagiairs, zelfstandige stagiairs of kinderen.

Wanneer het misdrijf kosten van analyse of van deskundig onderzoek heeft veroorzaakt, kan de bepaalde som worden verhoogd met het bedrag van die kosten of met een gedeelte ervan; het gedeelte van de som dat gestort is om die kosten te dekken, wordt toegewezen aan de instelling waaraan of aan de persoon wie ze verschuldigd zijn.

De procureur des Konings verzoekt de verdachte van het misdrijf waarop de verbeurdverklaring staat of kan staan, binnen een door hem bepaalde termijn afstand te doen van de in beslag genomen goederen of vermogensvoordelen, of indien de goederen of vermogensvoordelen niet in beslag genomen zijn, deze af te geven op de door hem bepaalde plaats.

Betaling, afstand en afgifte doen de strafvordering vervallen, mits zij binnen de bepaalde termijn plaatshebben.

De aangestelden van de Federale Overheidsdienst Financiën geven de procureur des Konings kennis van de verrichte storting.

§ 2. Het recht, in paragraaf 1 aan de procureur des Konings toegekend, kan ook worden uitgeoefend wanneer de onderzoeksrechter met een onderzoek is gelast of wanneer de zaak reeds bij de rechtbank of het hof aanhangig is gemaakt, indien de verdachte, de in verdenkinggestelde of de beklaagde zijn bereidheid te kennen geeft de aan een ander veroorzaakte schade te vergoeden, voor zover er nog geen vonnis of arrest is uitgesproken dat kracht van gewijsde heeft verkregen. Het initiatief kan ook uitgaan van de procureur des Konings.

In voorkomend geval laat de procureur des Konings zich het strafdossier in mededeling geworden door de onderzoeksrechter, die een advies kan geven over de stand van het onderzoek.

Hetzij op vraag van de verdachte, hetzij ambtshalve stelt de procureur des Konings, indien hij van oordeel is dat toepassing kan gemaakt worden van deze paragraaf, de verdachte, het slachtoffer en hun advocaten in kennis dat zij inzage in het strafdossier krijgen voor zover zij dat nog niet hadden.

De procureur des Konings bepaalt dag, uur en plaats van de oproeping van de verdachte, de in verdenkinggestelde of de beklaagde en het slachtoffer en hun advocaten, hij licht zijn voornemen toe en bepaalt op welke feiten omschreven in tijd en ruimte de betaling van de geldsom betrekking zal hebben.

Hij bepaalt het bedrag van de geldsom, de kosten en de goederen of vermogensvoordelen waarvan afstand of afgifte dient gedaan te worden, overeenkomstig de in paragraaf 1 bepaalde wijze.

Hij bepaalt de termijn binnen dewelke de verdachte, de in verdenking gestelde of de beklaagde en het slachtoffer tot een akkoord kunnen komen in verband met de omvang van de schade en de regeling van de schadevergoeding.

Indien bovenvermelde partijen tot een akkoord zijn gekomen, melden zij dat aan de procureur des Konings die het akkoord akteert in een proces-verbaal.

In overeenstemming met paragraaf 1 vervalt de strafvordering tegen de dader die de door de procureur des Konings voorgestelde minnelijke schikking heeft aanvaard en nageleefd. De minnelijke schikking doet evenwel geen afbreuk aan de strafvordering tegen de overige daders, mededaders of medeplichtigen, noch aan de vorderingen van de slachtoffers tegen hen. De wegens hetzelfde misdrijf veroordeelde personen zijn hoofdelijk gehouden tot teruggave en schadevergoeding en, onverminderd artikel 50, derde lid, van het Strafwetboek, tot betaling van de gerechtskosten, ook al heeft de dader die een minnelijke schikking heeft aanvaard, hieraan reeds voldaan.

Wanneer een minnelijke schikking is uitgevoerd in een zaak die aanhangig werd gemaakt en over de strafvordering nog geen vonnis of arrest werd uitgesproken dat in kracht van gewijsde is gegaan, geeft al naar het geval de procureur des Konings of de procureur-generaal bij het hof van beroep of het arbeidshof daarvan zonder verwijl officieel bericht aan de gevatte politierechtbank, correctionele rechtbank of hof van beroep en, in voorkomend geval, aan het Hof van Cassatie.

Op vordering van de procureur des Konings stelt de bevoegde rechter het verval van de strafvordering vast ten aanzien van de dader die het voorstel aanvaard en nageleefd heeft.

Indien de procureur des Konings geen akkoord kan akteren kunnen de documenten die werden opgemaakt en de mededelingen die werden gedaan tijdens het overleg niet ten laste van de dader worden aangewend in een strafrechtelijke, burgerrechtelijke, administratieve, arbitrale of enige andere procedure voor het oplossen van conflicten en zijn ze niet toelaatbaar als bewijs, zelfs niet als buitengerechtelijke bekentenis.

§ 3. Het bij de eerste en tweede paragraaf bepaalde recht behoort ook, ten aanzien van dezelfde feiten, aan de arbeidsauditeur, de federale procureur en de procureur-generaal in hoger beroep en, ten aanzien van de personen bedoeld in de artikelen 479 en 483 van het Wetboek van strafvordering, aan de procureur-generaal bij het hof van beroep.

§ 4. De eventueel aan een ander veroorzaakte schade dient geheel vergoed te zijn vooraleer de schikking kan worden voorgesteld. De schikking kan evenwel ook worden voorgesteld op voorwaarde dat de dader in een geschrift zijn burgerlijke aansprakelijkheid voor het schadeverwekkende feit heeft erkend en hij het bewijs heeft geleverd van de vergoeding van het niet-betwiste gedeelte van de schade en de regeling ervan. In ieder geval kan het slachtoffer zijn rechten doen gelden voor de bevoegde rechtbank. In dat geval geldt de betaling van de geldsom door de dader als een onweerlegbaar vermoeden van fout.

§ 5. De verzoeken bedoeld in dit artikel worden gedaan bij gewone brief.

§ 6. De hierboven beschreven minnelijke schikking is niet toepasselijk op de misdrijven waaromtrent kan worden getransigeerd overeenkomstig artikel 263 van het koninklijk besluit van 18 juli 1977 tot coördinatie van de algemene bepalingen inzake douane en accijnzen.

Voor de fiscale of sociale misdrijven waarmee belastingen of sociale bijdragen konden worden omzeild, is de minnelijke schikking pas mogelijk nadat de dader van het misdrijf de door hem verschuldigde belastingen of sociale bijdragen, inclusief de intresten, heeft betaald, en de fiscale of de sociale administratie daarmee heeft ingestemd ».

B.2.3. Artikel 216*bis* van het Wetboek van strafvordering is later gewijzigd bij de wet van 11 juli 2011 « tot wijziging van de artikelen 216*bis* en 216*ter* van het Wetboek van strafvordering en van artikel 7 van de wet van 6 juni 2010 tot invoering van het Sociaal Strafwetboek », waarvan artikel 2, in werking getreden op 11 augustus 2011, bepaalt :

« In artikel 216*bis* van het Wetboek van strafvordering, laatst gewijzigd bij de wet van 14 april 2011, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° paragraaf 1, eerste lid, wordt vervangen door wat volgt :

‘ § 1. De procureur des Konings kan, indien hij meent dat een feit niet van aard schijnt te zijn dat het gestraft moet worden met een hoofdstraf van meer dan twee jaar correctionele gevangenisstraf of een zwaardere straf, desgevallend met inbegrip van de verbeurdverklaring, en dat het geen zware aantasting inhoudt van de lichamelijke integriteit, de dader verzoeken een bepaalde geldsom te storten aan de Federale Overheidsdienst Financiën. ’;

2° paragraaf 2, tiende lid, wordt vervangen door wat volgt :

‘ Op vordering van de procureur des Konings en na te hebben nagegaan of voldaan is aan de formele toepassingsvoorwaarden van § 1, eerste lid, of de dader de voorgestelde minnelijke schikking heeft aanvaard en nageleefd, en het slachtoffer en de fiscale of sociale administratie werden vergoed overeenkomstig § 4 en § 6, tweede lid, stelt de bevoegde rechter het verval van de strafvordering vast ten aanzien van de dader. ’ ».

Ten aanzien van de ontvankelijkheid

B.3.1. De Ministerraad betwist de ontvankelijkheid van het door de vzw « Ligue des Droits de l’Homme » ingestelde beroep omdat die vereniging haar belang om in rechte op te treden, slecht heeft afgebakend in haar verzoekschrift en zij in elk geval niet heeft aangegeven hoe de bestreden normen haar maatschappelijk doel kunnen aantasten.

B.3.2. Wanneer een vereniging zonder winstoogmerk die niet haar persoonlijk belang aanvoert, voor het Hof optreedt, is vereist dat haar maatschappelijk doel van bijzondere aard is en, derhalve, onderscheiden van het algemeen belang; dat zij een collectief belang verdedigt; dat haar maatschappelijk doel door de bestreden norm kan worden geraakt; dat ten slotte niet blijkt dat dit maatschappelijk doel niet of niet meer werkelijk wordt nagestreefd.

B.3.3. Op grond van artikel 6 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof moet in het verzoekschrift het onderwerp van het beroep worden

aangegeven en moeten de feiten en middelen daarin worden uiteengezet. Die vereiste is niet louter vormelijk. Zij moet het de in artikel 76 van dezelfde bijzondere wet bedoelde overheden immers mogelijk maken met kennis van zaken te beslissen of zij in de procedure zullen tussenkomen en, indien zij tussenkomen, op nuttige wijze te antwoorden op de middelen.

In principe moet het verzoekschrift aldus de elementen bevatten die noodzakelijk zijn om te oordelen over de ontvankelijkheid van het beroep tot vernietiging, met inbegrip van de elementen die het mogelijk maken om vast te stellen in welke zin, bij de indiening van het beroep, de situatie van de verzoekende partij rechtstreeks en ongunstig kan worden geraakt door de bestreden bepalingen.

Te dezen, en ondanks de schrijffout die daarin is geslopen, wordt in het verzoekschrift uiteengezet wat het maatschappelijk doel van de verzoekende partij is, zodat, in het licht van de grieven die zij ten aanzien van de bestreden bepalingen formuleert, elke partij in het geding redelijkerwijze kan begrijpen in welke zin het maatschappelijk doel van de verzoekende partij kon worden geraakt door de bestreden bepalingen.

De exceptie wordt verworpen.

B.3.4. In haar tweede middel verwijt de verzoekende partij in de zaak nr. 5233 artikel 84, 6°, van de bestreden wet de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 6.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, te schenden, in zoverre er geen beroep met volle rechtsmacht zou bestaan dat de persoon die de minnelijke schikking in strafzaken heeft aanvaard, zou toelaten de regelmatigheid ervan te betwisten.

B.3.5. Het middel is dus gericht tegen het tiende lid van paragraaf 2 van artikel 216*bis* van het Wetboek van strafvordering, zoals ingevoegd bij de bestreden bepaling, dat zich ertoe beperkt erin te voorzien dat, wanneer de minnelijke schikking is gesloten tijdens het onderzoek of de berechting, « op vordering van de procureur des Konings [...] de bevoegde rechter het verval van de strafvordering [vaststelt] ten aanzien van de dader die het voorstel aanvaard en nageleefd heeft ».

Die bepaling is vervangen bij artikel 2, 2°, van de voormelde wet van 11 juli 2011, in werking getreden op 11 augustus 2011.

B.3.6. Vanaf die datum is het beroep, in zoverre het is gericht tegen die bepaling, dus zonder voorwerp geworpen.

Immers, hoewel diezelfde verzoekende partij in de zaak nr. 5308 een beroep tot vernietiging heeft ingesteld tegen artikel 2, 1°, van de wet van 11 juli 2011, beoogden noch dat beroep, noch enig ander verzoekschrift tot vernietiging de vernietiging van artikel 2, 2°, van die wet binnen de termijn van zes maanden te rekenen vanaf de bekendmaking ervan in het *Belgisch Staatsblad* op 1 augustus 2011.

B.3.7. Bovendien blijkt niet – en de verzoekende partij toont evenmin aan – dat aan artikel 84 van de bestreden wet, vóór de opheffing ervan, uitvoering is gegeven.

Het Hof stelt inzonderheid vast dat de minister, tijdens de parlementaire voorbereiding van de wet van 11 juli 2011, heeft gepreciseerd dat, tussen de inwerkingtreding van artikel 84 van de bestreden wet en die van de wijzigende bepaling vervat in de wet van 11 juli 2011, « instructie [zal] worden gegeven aan het college van [procureurs-generaal] met de toepassing van de minnelijke schikking te wachten tot ook voorliggende wijzigingswet is gepubliceerd » (*Parl. St.*, Senaat, 2010-2011, nr. 5-893/3, p. 23).

Daar artikel 84 van de bestreden wet niet is uitgevoerd vóór de inwerkingtreding van artikel 2, 2°, van de wet van 11 juli 2011, bepaling die niet is bestreden, heeft de verzoekende partij geen belang bij de vernietiging van het tiende lid van paragraaf 2 van artikel 216*bis* van het Wetboek van strafvordering.

B.3.8. De grieven die de verzoekende partijen in de zaken nrs. 5235 en 5236 aanvoeren tegen de artikelen 55 en 56 van de wet van 14 april 2011 hebben betrekking op de mogelijkheid voor de belastingadministratie om inlichtingen in te winnen bij financiële instellingen zodra er « één of meer aanwijzingen van belastingontduiking » zijn of wanneer de administratie zich voorneemt om de belastbare grondslag te bepalen op basis van tekenen en indiciën van gegoedheid krachtens artikel 341 van het WIB 1992.

Die grieven hebben derhalve meer bepaald betrekking op de paragrafen 2 en 3 van artikel 322 van het WIB 1992, zoals aangevuld bij artikel 55 van de wet van 14 april 2011.

Nergens worden in de middelen grieven ontwikkeld tegen de in paragraaf 4 van artikel 322 van het WIB 1992 bedoelde hypothese waarin een inlichting wordt gevraagd door een buitenlandse staat, in welk geval die vraag om inlichtingen wordt gelijkgesteld met een « aanwijzing als bedoeld in paragraaf 2 » en evenmin tegen het gegeven dat in die hypothese de voorafgaande kennisgeving waarin artikel 333/1, § 1, eerste lid, voorziet, niet wordt vereist.

Het Hof sluit derhalve het onderzoek uit van de artikelen 55 en 56 van de wet van 14 april 2011 in zoverre het betrekking zou hebben op artikel 322, § 4, van het WIB 1992.

Ten gronde

Wat de grieven gericht tegen de artikelen 55 tot 57 van de bestreden wet betreft

B.4. De verzoekende partijen in de zaken nrs. 5235 en 5236 zijn van mening dat de artikelen 55 tot 57 van de bestreden wet op discriminerende wijze afbreuk doen zowel aan het recht op eerbiediging van het privéleven en van het briefgeheim (eerste middel) als aan het verbod op dwangarbeid of verplichte arbeid (tweede middel) en aan het recht om zichzelf niet te beschuldigen (derde middel).

Het recht op eerbiediging van het privéleven en op eerbiediging van het briefgeheim

B.5.1. De verzoekende partijen voeren aan dat de bestreden bepalingen de artikelen 10, 11, 22 en 29 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, schenden, in zoverre zij de belastingadministratie toelaten elke bank-, wissel-, krediet- of spaarinstelling (hierna : financiële instelling) ertoe te verplichten haar gegevens mee te delen die die instelling bezit met betrekking tot een belastingplichtige ten aanzien van wie de administratie beschikt over aanwijzingen van belastingontduiking of wanneer zij zich voorneemt een beroep te doen op artikel 341 van het WIB 1992.

B.5.2. Artikel 341 van het WIB 1992 bepaalt :

« Behoudens tegenbewijs mag de raming van de belastbare grondslag, zowel voor rechtspersonen als voor natuurlijke personen, worden gedaan volgens tekenen en indiciën waaruit een hogere graad van gegoedheid blijkt dan uit de aangegeven inkomsten.

Wanneer het tegenbewijs van de belastingplichtige betrekking heeft op verkopen van roerende waarden of andere financiële instrumenten die hij zich als belegging heeft aangeschaft, hebben de ingeroepen aankoop- of verkoopborderellen of -documenten tegenover de Administratie der directe belastingen slechts bewijskracht indien ze de vermelding ‘ op naam ’ dragen en zijn opgesteld ten name van de belastingplichtige of van de personen van wie hij de rechthebbende is ».

Het staat de belastingadministratie vrij om in alle omstandigheden en ten aanzien van om het even welke belastingplichtige een beroep op dat bewijsmiddel te doen.

B.5.3. Het inwinnen en het verwerken van gegevens in verband met rekeningen en financiële transacties vormen een inmenging in het privéleven van de betrokken personen, alsook van de personen met wie zij die financiële verrichtingen hebben gedaan.

Ook al maken het inwinnen en het verwerken van dergelijke gegevens het niet altijd mogelijk rechtstreeks binnen te dringen in de communicaties die betrekking kunnen hebben op het privéleven in zijn meest intieme vorm, toch kunnen die onderzoeksmaatregelen min of meer nauwkeurige en eensluidende gegevens aan het licht brengen over « het gedrag, de meningen of de gevoelens » van de persoon die daarvan het voorwerp uitmaakt (zie *mutatis mutandis*, EHRM, 2 september 2010, *Uzun t. Duitsland*, § 52).

Het Hof moet bijgevolg erover waken dat de wetgever, wanneer hij voor de belastingadministratie mogelijkheden creëert om inzage te hebben van gegevens met betrekking tot rekeningen en financiële transacties, de voorwaarden naleeft waaronder een dergelijke inmenging in het recht op de bescherming van het privéleven en, in voorkomend geval, van het gezinsleven toelaatbaar is in het licht van artikel 22 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

B.5.4. Volgens de verzoekende partijen zouden de bestreden bepalingen ook moeten worden getoetst in het licht van de waarborgen waarin artikel 29 van de Grondwet voorziet.

Die bepaling, die het briefgeheim waarborgt, verbiedt in beginsel dat de briefwisseling kan worden onderschept en geopend.

De bestreden bepalingen, die de belastingadministratie niet toestaan de briefwisseling tussen de financiële instellingen en hun cliënten te onderscheppen, schenden derhalve artikel 29 van de Grondwet niet.

B.5.5. Artikel 22 van de Grondwet heeft tot doel de personen te beschermen tegen inmengingen in hun privéleven en gezinsleven.

Het Hof moet bijgevolg nog nagaan of de verplichting voor de financiële instellingen om aan de belastingadministratie de briefwisseling vrij te geven die zij met hun cliënten hebben gehad, verenigbaar is met het recht op eerbiediging van het privéleven.

B.5.6. Uit de parlementaire voorbereiding van artikel 22 van de Grondwet blijkt dat de Grondwetgever « een zo groot mogelijke concordantie [heeft willen nastreven] met artikel 8 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM), teneinde betwistingen over de inhoud van dit Grondwetsartikel respectievelijk art. 8 van het EVRM te vermijden » (*Parl. St.*, Kamer, 1992-1993, nr. 997/5, p. 2).

B.5.7. De rechten die bij artikel 22 van de Grondwet en bij artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens worden gewaarborgd, zijn niet absoluut. Hoewel artikel 22 van de Grondwet aan eenieder het recht op eerbiediging van zijn privéleven en zijn gezinsleven toekent, voegt die bepaling daaraan immers onmiddellijk toe : « behoudens in de gevallen en onder de voorwaarden door de wet bepaald ».

Die grondwetsbepaling waarborgt derhalve dat geen enkele overheidsinmenging in het recht op eerbiediging van het privéleven en het gezinsleven kan plaatsvinden dan krachtens voldoende precieze regels aangenomen door een democratisch verkozen beraadslagende vergadering, waarbij elke inmenging in dat recht dient te beantwoorden aan een dwingende maatschappelijke behoefte en evenredig dient te zijn met de nagestreefde wettige doelstelling.

B.6.1. De bestreden maatregel vloeit voort uit de aanneming van een amendement ingediend in de Kamer van volksvertegenwoordigers.

B.6.2. Het oorspronkelijke wetsontwerp beoogde alleen de opheffing van het bankgeheim te regelen ten behoeve van de belastingadministratie wanneer een buitenlandse belastingadministratie aan haar een verzoek had gericht. Een dergelijke benadering werd verantwoord door de volgende beschouwingen :

« Het gaat erom te vermijden dat België zich aan internationale sancties blootstelt. Deze sancties zouden door de G20 of de OESO kunnen worden uitgesproken doordat er in België geen rechtsinstrumenten van toepassing zijn die een uitwisseling van bankinlichtingen met de andere Staten mogelijk maken met het oog op de vestiging van inkomstenbelastingen door die Staten.

[...]

Dit wetsontwerp heeft tot doel een uitwisseling van bankinlichtingen mogelijk te maken tussen België en de Staten waarmee een van toepassing zijnde internationaal rechtsinstrument een uitwisseling van inlichtingen voorziet, zonder te wachten op de inwerkingtreding van de onlangs ondertekende TIEA's [*Tax Information Exchange Agreement*] en Protocollen tot wijziging van het artikel dat, in de overeenkomsten tot het vermijden van dubbele belasting, is gewijd aan de uitwisseling van inlichtingen, conform het overeenkomstige artikel (artikel 26) in de recentste versie van het OESO-Model.

[...]

Als dankzij het in dit wetsontwerp voorgestelde wetgevend optreden het verstrekken van bankinlichtingen door België mogelijk werd gemaakt in het kader van de van toepassing zijnde overeenkomsten tot vermijden van dubbele belasting, zou België na afloop van de *peer review* een positieve evaluatie moeten krijgen, zelfs indien het artikel dat in elk van deze overeenkomsten aan de uitwisseling van inlichtingen gewijd is, niet conform artikel 26 van de recentste versie van het OESO-Model zou zijn » (*Parl. St.*, Kamer, 2010-2011, DOC 53-1208/001, pp. 36-42).

B.6.3. De afdeling wetgeving van de Raad van State merkte evenwel op :

« De nieuwe regeling zal er toe leiden dat de administratie in de rekeningen, boeken en documenten van de bank-, wissel-, krediet- en spaarinstellingen, inlichtingen over hun cliënten kan verzamelen ten behoeve van een andere staat, maar diezelfde inlichtingen niet kan verzamelen voor binnenlands gebruik of de ten behoeve van een andere staat verzamelde inlichtingen niet kan aanwenden voor binnenlands gebruik.

Dit doet de vraag rijzen of daarmee op indirecte wijze geen onrechtmatig concurrentieel voordeel wordt geboden aan de in België actieve bank-, wissel-, krediet- en spaarinstellingen :

als Belgische rijksinwoners bankverrichtingen bij Belgische banken uitvoeren, geldt de principiële vertrouwelijkheid van bankgegevens, terwijl uit de memorie van toelichting blijkt dat bij verrichtingen in een andere EU-lidstaat, het verstrekken van bankinlichtingen aan de Belgische belastingadministratie zou worden verzekerd.

De rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie leert alvast dat er sprake is van een beperking van zowel het vrij verrichten van diensten als het vrij verkeer van kapitaal wanneer het voor een belastingplichtige om een welbepaalde reden minder aantrekkelijk is om spaartegoeden naar een andere lidstaat dan zijn woonstaat over te brengen en daar aan te houden. Alhoewel in beginsel verboden, kan een dergelijke beperking toch worden ingevoerd zo ter verantwoording daarvan dwingende redenen van algemeen belang kunnen worden ingeroepen : het is immers vaste rechtspraak van het Hof dat nationale maatregelen die de uitoefening van de in het verdrag gewaarborgde fundamentele vrijheden kunnen belemmeren of minder aantrekkelijk kunnen maken, aan vier voorwaarden moeten voldoen, namelijk 1) zij moeten zonder discriminatie worden toegepast, 2) zij moeten hun rechtvaardiging vinden in dwingende redenen van algemeen belang, 3) zij moeten geschikt zijn om de verwezenlijking van het nagestreefde doel te waarborgen, en 4) zij mogen niet verder gaan dan nodig is voor het bereiken van dat doel.

In elk geval blijkt uit de memorie van toelichting niet wat het precieze doel is van het behoud van de vertrouwelijkheid van bankgegevens voor binnenlands gebruik en wat de rechtvaardiging is voor de daarmee verbonden belemmering van het vrij verkeer van kapitaal en diensten. Op grond van de in de memorie van toelichting verstrekte gegevens, ziet de Raad van State, afdeling Wetgeving, ook niet welke dwingende redenen van algemeen belang daarvoor zouden kunnen worden aangevoerd.

Verder is het de vraag of, gelet onder meer op het wederkerigheidsbeginsel vervat in de ontworpen bepaling, de bankinlichtingen in het buitenland wettig zullen kunnen opgevraagd worden wanneer voor vergelijkbare binnenlandse situaties daartoe geen equivalente bevoegdheid bestaat » (*Parl. St.*, Kamer, 2010-2011, DOC 53-1208/001, pp. 117-119).

B.6.4. Het amendement, dat aan de oorsprong van de bestreden bepalingen ligt, werd zijnerzijds als volgt verantwoord :

« Het bankgeheim in ons land is beperkt en zelfs eerder een discretieplicht. Maar als het bankgeheim geldt, kan het althans volgens een enge interpretatie van de wet, enkel in zeer strikte omstandigheden worden opgeheven. Deze strikte interpretatie staat een efficiënte fraudebestrijding in de weg.

Verder is het onmiskenbaar zo dat het Belgische bankgeheim ook internationaal steeds meer onder druk staat omdat het de internationale gegevensuitwisseling in de weg staat. Het dreigt in botsing te komen met de nieuwe, nog te ratificeren verdragen over internationale gegevensuitwisseling waarin bepaald is dat België zich niet op het bankgeheim mag beroepen om gegevens niet uit te wisselen. De afgesloten dubbelbelastingverdragen dreigen immers dode letter te worden als ook in het intern recht de wettelijke basis niet wordt gecreëerd voor gegevensopvraging bij financiële instellingen. De wetsontwerpen die tot nu toe zijn ingediend moesten telkens *ad hoc* een bepaling opnemen waarbij werd gesteld dat het fiscale bankgeheim wordt opgeheven voor de toepassing van het verdrag. Dergelijke verkapte

bepalingen geven geen blijk van goede wetgeving en dus wordt een algemene bepaling noodzakelijk.

[...]

Het bankgeheim geldt in ons land enkel voor de inkomstenbelastingen en dan nog enkel in de onderzoek- en controlefase van het fiscale dossier van een belastingplichtige. Het geldt niet bij de afhandeling van een bezwaarschrift, noch in de invorderingsfase of bij het onbeperkte uitstel van de invordering.

In een enge interpretatie van de wet kan het bankgeheim in de onderzoek- en controlefase in de inkomstenbelastingen enkel opgeheven worden indien er bij een fiscale controle bij de bankinstelling zelf concrete elementen aan het licht komen die wijzen op het bestaan of de voorbereiding van een mechanisme van belastingontduiking bij de klant.

De Parlementaire onderzoekscommissie naar de grote fiscale fraudedossiers heeft vastgesteld dat het bankgeheim zoals het op die wijze in België wordt toegepast een echt beletsel vormt voor een doeltreffende bestrijding van de fiscale fraude. Daarom heeft ze de volgende aanbeveling geformuleerd :

‘ De wetten en de fiscale regels die het bankgeheim in ons land regelen aanpassen uit het oogpunt van de bestrijding van fiscale fraude, teneinde het bestuur de mogelijkheid te bieden de banken te ondervragen indien het over een of meer aanwijzingen beschikt dat inkomsten niet werden aangegeven. Die aanpassing zal geschieden in de zin van de Europese regelgeving, en zal onder andere geheel of gedeeltelijk betrekking hebben op de artikelen 318, 322 en 323 van het WIB, onverminderd de toepassing van artikel 333 van het WIB (verplichting de belastingplichtige in sommige gevallen ervan in kennis te stellen dat de discretieplicht wordt opgeheven). ’

We stellen voor om nu uitvoering te geven aan die aanbevelingen door een specifieke regeling uitdrukkelijk in de wet op te nemen. De regeling moet echter voldoende evenwichtig worden uitgebouwd. Het is immers niet de bedoeling om de opheffing van het bankgeheim te pas en te onpas te gebruiken. Om een correct gebruik te garanderen, is het niet alleen noodzakelijk om het toepassingsgebied duidelijk te omschrijven, maar ook om enkele waarborgen in te bouwen tegen het oneigenlijke gebruik van deze mogelijkheid. Zo wordt vereist dat het onderzoek wordt [gevoerd] door een voldoende gekwalificeerd ambtenaar en is er een voorafgaande goedkeuring nodig van een directeur. Inzake btw heeft die goedkeuringsprocedure tot nu toe correct gewerkt.

Verder werd in de redactie van de hiernavolgende wetsartikelen rekening gehouden met de opmerkingen in het advies nr. 13/2010 van 31 maart 2010 dat door de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer werd uitgebracht. Zo wordt er een zogenaamde ‘ getrapte ’ procedure ingebouwd. Dit wil zeggen dat de fiscus de gevraagde informatie pas bij de financiële instelling kan opvragen indien er al een voldoende ruim onderzoek is gevoerd en er een duidelijk vermoeden is dat nuttige gegevens verborgen worden gehouden.

In voormeld advies van de Privacycommissie wordt eveneens gesteld dat de belastingplichtige moet geïnformeerd worden over de vraag om informatie bij de financiële instellingen. In dit amendement wordt hiermee rekening gehouden, meer bepaald door een

kennisgeving aan de belastingplichtige te voorzien, gelijktijdig met de vraag om informatie aan de financiële instellingen.

Ten slotte is er ook een praktische reden om het bankgeheim op te heffen. In de nieuwe structuur van Financiën worden gezamenlijke controles de regel. Maar omdat het bankgeheim enkel geldt in de inkomstenbelastingen en dus niet voor bijvoorbeeld de btw of successierechten, zou het bankgeheim ertoe leiden dat gegevensuitwisseling tussen collega's die aan hetzelfde dossier werken, onmogelijk is. Dat zal op het terrein voor heel wat praktische problemen zorgen. Het verschil zorgt nu al voor tal van juridische problemen met rechtsonzekerheid tot gevolg.

[...]

Het toepassingsgebied wordt duidelijk omschreven in de nieuwe § 2 van artikel 322 WIB 92. De versoepeling van het fiscale bankgeheim is duidelijk bedoeld om de belastingontduiking te bestrijden. Ze kan eveneens worden toegepast wanneer de administratie zich voorneemt om de belastbare grondslag volgens artikel 341 te bepalen (zogenoemde tekenen en indiciën). De parlementaire onderzoekscommissie heeft duidelijk aangegeven in welke richting zij de regels van het bankgeheim wil zien evolueren. Van deze aanpassing mag de wetgever verwachten dat ze na verloop van tijd niet opnieuw in de meest strikte zin wordt geïnterpreteerd. Daarom menen we dat het noodzakelijk is om concreet aan te geven hoe het toepassingsgebied moet worden geïnterpreteerd en in welke gevallen we concreet een mogelijkheid zien dat het bankgeheim eventueel kan worden opgeheven.

De nieuwe bepaling stelt uitdrukkelijk dat er 'aanwijzingen van belastingontduiking' moeten zijn. Dit betekent dus niet dat er reeds concreet vastgestelde belastingontduiking moet zijn, een vermoeden van belastingontduiking volstaat. De aanwijzingen moeten niet bewezen zijn, maar mogen ook niet berusten op wilde of vage veronderstellingen. Ze moeten [...] voldoende geloofwaardigheid bezitten » (*Parl. St.*, Kamer, 2010-2011, DOC 53-1208/007, pp. 11-14).

B.7. In tegenstelling tot wat de verzoekende partijen aanvoeren, streeft de bestreden maatregel wel degelijk een doelstelling van algemeen belang na in de zin van artikel 8.2 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in zoverre de correcte vestiging van de belasting nodig is om « het economisch welzijn van het land » te verzekeren.

B.8. Het Hof moet voorts nagaan of die inmenging voldoet aan het wettigheidsbeginsel en of zij redelijk verantwoord is.

B.9.1. Door aan de bevoegde wetgever de bevoegdheid voor te behouden om te bepalen in welke gevallen en onder welke voorwaarden het recht op eerbiediging van het privéleven kan worden aangetast, waarborgt artikel 22 van de Grondwet iedere burger dat geen enkele

inmenging in dat recht toegelaten is dan krachtens de regels die zijn aangenomen door een democratisch verkozen beraadslagende vergadering.

Naast die formele wettigheidsvereiste legt artikel 22 van de Grondwet eveneens de verplichting op dat de inmenging in het recht op eerbiediging van het privéleven in duidelijke en voldoende nauwkeurige bewoordingen wordt geformuleerd die het mogelijk maken de hypothesen te voorzien waarin de wetgever een dergelijke inmenging in het recht op eerbiediging van het privéleven toestaat.

Evenzo houdt de vereiste van voorzienbaarheid waaraan de wet moet voldoen om in overeenstemming te worden bevonden met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in dat de formulering ervan voldoende precies is zodat elk individu in de gegeven omstandigheden in redelijke mate de gevolgen van een bepaalde handeling kan voorzien (EHRM, 17 februari 2004, *Maestri t. Italië*, § 30).

De wet moet waarborgen bieden tegen willekeurige aantastingen door de overheid van het recht op eerbiediging van het privéleven, namelijk door de beoordelingsbevoegdheid van de betrokken overheden op voldoende duidelijke wijze af te bakenen, enerzijds, en door in een effectief jurisdictioneel toezicht te voorzien, anderzijds (zie, onder andere, EHRM, 4 mei 2000, *Rotaru t. Roemenië*, § 55; 6 juni 2006, *Segerstedt-Wiberg t. Zweden*, § 76; 4 juli 2006, *Lupsa t. Roemenië*, § 34).

B.9.2. Artikel 55 van de bestreden wet staat de belastingadministratie toe om, onder bepaalde voorwaarden, van de bedoelde financiële instellingen te eisen dat zij inlichtingen betreffende een van hun cliënten in twee hypothesen meedelen: de eerste, wanneer de administratie beschikt over een of meer aanwijzingen van belastingontduiking, en de tweede, wanneer zij zich voorneemt de belastbare grondslag te bepalen overeenkomstig artikel 341 van het WIB 1992.

B.9.3. Met betrekking tot de eerste hypothese vermeldt de verantwoording bij het amendement dat leidde tot de bestreden bepaling het volgende:

« De nieuwe bepaling stelt uitdrukkelijk dat er ‘aanwijzingen van belastingontduiking’ moeten zijn. Dit betekent dus niet dat er reeds concreet vastgestelde belastingontduiking moet

zijn, een vermoeden van belastingontduiking volstaat. De aanwijzingen moeten niet bewezen zijn, maar mogen ook niet berusten op wilde of vage veronderstellingen. Ze moeten [...] voldoende geloofwaardigheid bezitten. Zo vormen volgende vaststellingen een aanwijzing van belastingontduiking :

- het bezit van een bankrekening in het buitenland zonder dat de belastingplichtige dit op zijn aangifte heeft gemeld;
- belangrijke discrepantie tussen de uiterlijke tekenen van welstand of het uitgavenpatroon en de aangegeven of gekende inkomsten en waarvoor de belastingplichtige geen sluitende uitleg kan geven nadat hem dat is gevraagd;
- vaststellingen dat aankopen zijn gebeurd zonder factuur of die niet in de boekhouding terug te vinden zijn en waaruit [...] vermoed kan worden dat de inkomsten evenmin zijn aangegeven;
- vaststellingen van zwart werk en activiteiten op werkplaatsen die blijkbaar niet zijn aangegeven;
- inlichtingen die de administratie ontvangt en waaruit blijkt dat inkomsten niet zijn aangegeven. Deze inkomsten [lees : inlichtingen] kunnen komen uit het buitenland, uit dossiers van andere belastingplichtigen of verkregen van publieke instellingen. Die inlichtingen kunnen spontaan bij de administratie zijn terechtgekomen of kunnen door de administratie zijn opgevraagd;
- discordantie tussen 2 exemplaren van een zelfde factuur (of betalingsnota) : naargelang men die factuur bij de leverancier dan wel bij de klant raadpleegt;
- discordanties tussen offertes, facturen, bestelbons, transportdocumenten, ... die niet kunnen worden verantwoord;
- aanvraag van belastingvoordelen waarvoor de werken blijkbaar niet zijn uitgevoerd;
- documenten die door de werknemer zijn ondertekend en waaruit een hogere vergoeding blijkt dan door de werkgever in zijn boekhouding is opgenomen;
- belangrijke onjuistheden in de verschillende bestanddelen van een factuur (identiteit, aard van geleverd goed of dienstprestatie, volume prijs, ...);
- vaststelling van een hogere winstmarge op de dag van een belastingcontrole dan deze die blijkt uit de boekhouding voor de vorige belastbare tijdperken, en dit terwijl de exploitatievoorwaarden niet zijn gewijzigd;
- vaststelling waarbij de aankopen en verkopen niet corresponderen met de voorraadwijzigingen tijdens dezelfde periode;
- facturatie van leveringen of dienstprestaties die niet zijn uitgevoerd (valse facturen);
- leveringen of dienstprestaties waarvoor geen facturen zijn gemaakt of terug te vinden zijn in de boekhouding;

- de vaststelling dat inzake ontvangsten geen enkel ontvangstbewijs of controleerbaar stuk kan worden voorgelegd of dat ze in belangrijke mate ontbreken;
- discordanties tussen de originele en dubbels van ontvangstbewijzen;
- vaststellingen waarbij btw-kwitanties niet zijn verstrekt en de corresponderende ontvangsten niet in de boekhouding kan worden aangetoond;
- vaststelling dat een bankrekening vermeld staat op de documenten gebruikt in het kader van een beroepsactiviteit, maar dat die niet terug te vinden is in de boekhouding of tussen de bewijsstukken;
- niet verantwoorde discordanties tussen de aangegeven omzet voor de directe belastingen en deze voor de btw;
- niet verantwoorde discordanties tussen de loonopgaven en de geboekte lonen;
- het niet indienen van aangiftes;
- het bereiken van een zogenaamde negatieve kas;
- ...

Het is duidelijk dat dit geen beperkte lijst is, maar dat nieuwe inzichten, technieken en vaststellingen er toe kunnen leiden om deze lijst verder aan te vullen.

Om bij de werkelijke doelstelling van de maatregel te blijven, namelijk het bestrijden van belastingontduiking, zijn er ook gevallen die duidelijk buiten het toepassingsgebied van de maatregel vallen. Ook dit is een niet beperkte lijst :

- fouten in aftrekbare bestedingen. Aftrekbare bestedingen waarvoor blijkbaar de voorwaarden niet zijn vervuld.
- schrijffouten, telfouten en materiële vergissingen;
- fouten in gezinslasten;
- het loutere feit dat een aangifte laattijdig is ingediend;
- loonfiches die niet of niet correct zijn aangegeven;
- inkomsten die weliswaar zijn aangegeven, maar onder een verkeerde rubriek;
- kosten waarvoor een aftrekbeperking niet of onvoldoende is toegepast;
- het ontbreken van voordelen van alle aard die op forfaitaire wijze worden bepaald;

- problemen met juridische interpretaties;
- ... » (*Parl. St.*, Kamer, 2010-2011, DOC 53-1208/007, pp. 13-16).

Hieruit vloeit voort dat de eerste hypothese waarin de wetgever de administratie toestaat zich te mengen in het privéleven van de belastingplichtigen voldoende nauwkeurig is afgebakend om het die laatstgenoemden mogelijk te maken, in voorkomend geval met de hulp van juridische bijstand, te voorzien in welke gevallen een vraag om inlichtingen gericht aan de financiële instelling waarvan zij cliënt zijn, is verantwoord door een aanwijzing van belastingontduiking te hunnen aanzien. In voorkomend geval staat het aan de rechter om te beoordelen of de door de belastingadministratie voorgelegde aanwijzingen kunnen volstaan om de inmenging in het privéleven te verantwoorden.

B.9.4. In verband met de tweede hypothese en rekening houdend met hetgeen is vermeld in B.5.2 lijkt de belastingadministratie, louter op basis van de tekst van artikel 322, § 2, eerste lid, van het WIB 1992, zoals ingevoegd bij de bestreden wet, ertoe te zijn gemachtigd toegang te hebben tot de financiële gegevens van de belastingplichtige wanneer zij overweegt, zoals zij daartoe altijd is gemachtigd, zijn inkomsten indiciair te belasten.

B.9.5. Tijdens de parlementaire voorbereiding is in verband met het amendement dat heeft geleid tot de bestreden bepalingen, evenwel gepreciseerd :

« [...] De ontworpen paragraaf 2 [somt] de gevallen [op] waarin het bankgeheim kan worden opgeheven, namelijk wanneer de administratie bij het onderzoek over één of meer aanwijzingen van belastingontduiking beschikt of wanneer de administratie zich voorneemt om de belastbare grondslag te bepalen overeenkomstig artikel 341 van het WIB 92 (d.w.z. volgens tekenen en indiciën waaruit een hogere graad van gegoedheid blijkt dan uit de aangegeven inkomsten) » (*Parl. St.*, Kamer, 2010-2011, DOC 53-1208/012, p. 22).

« Er wordt in amendement nr. 15 vermeld dat het bankgeheim alleen maar kan worden opgeheven als er één of meer aanwijzingen zijn van belastingontduiking of wanneer er indiciën zijn dat er een hogere graad van gegoedheid is dan wat blijkt uit de aangegeven inkomsten » (*Parl. St.*, Kamer, 2010-2011, DOC 53-1208/012, pp. 24-25).

« [...] De procedure tot opheffing van het bankgeheim [kan] maar [...] worden opgestart wanneer er één of meer aanwijzingen zijn van belastingontduiking of wanneer er indiciën zijn dat er een hogere graad van gegoedheid is dan wat blijkt uit de aangegeven inkomsten » (*Parl. St.*, Senaat, 2010-2011, nr. 5-869/3, p. 18).

B.9.6. Daarnaast bepaalt artikel 322, § 2, derde lid, van het WIB 1992, ingevoegd bij de bestreden wet, dat de machtiging om zich tot de financiële instelling te richten pas mag worden verleend nadat is vastgesteld dat het onderzoek dat in elk geval vooraf bij de belastingplichtige is gevoerd « een eventuele toepassing van artikel 341 [van het WIB 1992] uitwijst », hetgeen veronderstelt dat de controleambtenaar aan de ambtenaar die bevoegd is die machtiging te verlenen, eensluitende feitelijke elementen kan voorleggen die het mogelijk maken redelijkerwijze uit te gaan van een hogere graad van gegoedheid van de belastingplichtige dan wat uit zijn aangegeven inkomsten blijkt.

Die vereiste wordt voorts bevestigd in artikel 333/1, § 2, 3°, van het WIB 1992, ingevoegd bij de bestreden wet, op grond waarvan de belastingadministratie met name aan de minister van Financiën jaarlijks « de concrete aanwijzingen » moet meedelen waardoor de daartoe aangestelde ambtenaren « zich hebben laten leiden bij hun beslissing om een machtiging te verlenen » teneinde bij een bankinstelling gegevens op te vragen in verband met een bepaalde belastingplichtige.

B.9.7. Tijdens de parlementaire voorbereiding van de voormelde wet van 7 november 2011, die met name artikel 333/1 van het WIB 1992 wijzigt door aan de administratie de verplichting op te leggen de belastingplichtige in kennis te stellen van de « gegevens op grond waarvan zij meent dat het gevoerde onderzoek tot een eventuele toepassing van artikel 341 leidt en die een vraag om inlichtingen bij een financiële instelling rechtvaardigen », onderschreef de minister van Financiën de volgende interpretatie :

« [...] De belastingplichtige [moet] op de hoogte [...] worden gebracht van de elementen op grond waarvan de belastingdiensten menen dat de gevoerde onderzoeken eventueel tot een toepassing van artikel 341 kunnen leiden en die een vraag om inlichtingen bij een financiële instelling verantwoorden. Het gaat dus niet om een loutere inlichting dat de belastingdiensten van plan zijn een belasting te vestigen op grond van tekenen en indiciën, maar wel degelijk om een informatie over de verschillende elementen die er eventueel kunnen toe leiden » (*Parl. St.*, Kamer, 2010-2011, DOC 53-1737/003, p. 11).

B.9.8. Rekening houdend met hetgeen voorafgaat, blijkt dus dat het voor de belastingadministratie niet volstaat te overwegen een beroep te doen op een indiciaire aanslag om de onderzoeksbevoegdheden te kunnen uitoefenen die haar zijn toegekend bij artikel 322, §§ 1 en 2, van het WIB 1992. Zij moet daarenboven beschikken over concrete en

eensluitende aanwijzingen van een hogere graad van goedgevoerdheid dan wat blijkt uit de aangegeven inkomsten.

B.9.9. Ook al is het werkelijke toepassingsgebied van de door de wetgever toegestane inmenging dus beperkter dan wat een letterlijke lezing van artikel 322, § 2, tweede lid, van het WIB 1992 kan laten uitschijnen, toch kan dat gegeven de bestreden maatregel geen voldoende graad van voorzienbaarheid ontnemen, rekening houdend, enerzijds, met de preciseringen vermeld in de parlementaire voorbereiding van de bestreden wet, alsook in de artikelen 322, § 2, derde lid, 2°, en 333/1, § 2, 3°, van het WIB 1992 en, anderzijds, met de nieuwe redactie van artikel 331/1, § 1, eerste lid, van het WIB 1992 zoals die voortvloeit uit de wet van 7 november 2011.

B.10. Het Hof moet voorts nagaan of de inmenging in het recht op eerbiediging van het privéleven van de belastingplichtige en van de personen met wie hij financiële verrichtingen heeft gedaan, redelijk is verantwoord. Daartoe dient te worden nagegaan of de motieven die zijn aangevoerd om die inmenging te verantwoorden, relevant en toereikend zijn, alsook of het evenredigheidsbeginsel is nageleefd.

B.11.1. Zoals is opgemerkt in B.9.3 en in B.9.8, kan de belastingadministratie slechts tot de in het geding zijnde gegevens toegang hebben, wanneer zij één of meer aanwijzingen van belastingontduiking kan voorleggen of concrete eensluitende elementen op basis waarvan een vertekening blijkt tussen de aangegeven inkomsten en de goedgevoerdheid van de belastingplichtige.

B.11.2. Alleen gegevens die nuttig zijn voor het bepalen van het bedrag van de belastbare inkomsten van de belastingplichtige kunnen bij de financiële instellingen door de belastingadministratie worden opgevraagd (artikel 322, § 2, tweede lid, van het WIB 1992), waarbij die laatstgenoemde bovendien ertoe is gehouden, bij de inwinning en verwerking van die inlichtingen, de voorschriften na te leven van de wet van 8 december 1992 «tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens», binnen de perken van het materiële toepassingsgebied ervan.

Bovendien is «hij die, uit welken hoofde ook, optreedt bij de toepassing van de belastingwetten [...], buiten het uitoefenen van zijn ambt, verplicht tot de meest volstrekte

geheimhouding aangaande alle zaken waarvan hij wegens de uitvoering van zijn opdracht kennis heeft » (artikel 337, eerste lid, van het WIB 1992). De schending van dat beroepsgeheim wordt gestraft overeenkomstig artikel 458 van het Strafwetboek (artikel 453 van het WIB 1992). Die verplichting impliceert dat de belastingadministratie geen bij een financiële instelling verkregen inlichtingen betreffende het privéleven van een belastingplichtige die niet noodzakelijk zouden zijn om een juiste inning van de belasting te waarborgen, mag gebruiken of aan derden mag meedelen.

B.11.3. De wetgever heeft eveneens ervoor gezorgd een « getrapte » procedure in te voeren die ertoe verplicht zich in de eerste plaats te richten tot de belastingplichtige zelf teneinde de door de belastingadministratie gewenste inlichtingen te verkrijgen. Alleen wanneer er vermoedens bestaan dat die belastingplichtige gegevens daaromtrent verbergt of weigert mee te delen, zal de belastingadministratie, waarbij zij gewag maakt van aanwijzingen van belastingontduiking of van een vertekening tussen de aangegeven inkomsten en de gegoedheid van de belastingplichtige, zich kunnen richten tot de bedoelde financiële instellingen waar die laatstgenoemde cliënt is.

Voorts kan alleen een ambtenaar met minstens de graad van inspecteur een dergelijk verzoek formuleren, waarvoor een machtiging is vereist door een ambtenaar met minstens de graad van directeur en die daartoe is aangesteld door de minister van Financiën. Uit de parlementaire voorbereiding van de bestreden wet blijkt nog dat de daartoe aangestelde ambtenaar, alvorens zijn machtiging te verlenen, zal nagaan of de aanwijzingen van belastingontduiking of de feitelijke elementen op basis waarvan een hogere graad van gegoedheid wordt vastgesteld dan die welke blijkt uit de aangegeven inkomsten, « voldoende concreet zijn, [...] het onderzoek bij de belastingplichtige zelf voldoende ver is gevoerd en [...] de daarbij gevolgde procedure correct is verlopen » (*Parl. St.*, Kamer, 2010-2011, DOC 53-1208/007, p. 16).

Die procedurele vereisten vormen belangrijke waarborgen tegen willekeurige inmengingen in het privéleven van de belastingplichtige en van de personen met wie hij financiële verrichtingen heeft gedaan.

B.11.4. Bovendien wordt de belastingplichtige gelijktijdig ingelicht over de aanwijzingen van belastingontduiking of de feitelijke elementen die een vertekening tussen

zijn aangegeven inkomsten en zijn gegoedheid doen vermoeden, die de vraag om inlichtingen gericht aan de financiële instelling waar hij cliënt is, verantwoorden.

De belastingadministratie bepaalt, op grond van artikel 322, § 1, eerste lid, van het WIB 1992, de antwoordtermijn die aan de betrokken financiële instelling wordt toegekend.

Gedurende die termijn, die redelijk moet zijn, kan de belastingplichtige bijgevolg reageren en de wettigheid van die vraag betwisten volgens het gemeen recht, voor een rechter die met name de relevantie en de toereikendheid zal kunnen nagaan van de aanwijzingen van belastingontduiking of van de feitelijke elementen waaruit een vertekening tussen de aangegeven inkomsten van de belastingplichtige en zijn gegoedheid blijkt, en die zich ervan zal kunnen vergewissen dat de vraag om inlichtingen niet verder gaat dan hetgeen nuttig is voor het vestigen van de juiste aanslag, rekening houdend onder meer met de antwoorden die de belastingplichtige reeds eventueel zelf heeft gegeven.

B.11.5. Ten slotte moet artikel 333/1, § 1, tweede lid, van het WIB 1992, dat bepaalt dat, « als de rechten van de Schatkist in gevaar zijn », de belastingadministratie rechtstreeks inlichtingen vermag in te winnen bij de financiële instelling en de kennisgeving van de redenen die de vraag om inlichtingen gericht aan die instelling verantwoorden, *post factum* kan gebeuren en uiterlijk dertig dagen na het verzenden van die vraag, worden geïnterpreteerd in die zin dat die mogelijkheid slechts is verantwoord wanneer er, zoals in de parlementaire voorbereiding is beklemtoond, « aanwijzingen zijn dat een belastingplichtige de intentie heeft om zich onvermogen te maken » (*Parl. St., Kamer, 2010-2011, DOC 53-1208/007, p. 18*).

B.11.6. Uit het voorgaande volgt dat de inmenging in het recht op eerbiediging van het privéleven redelijk is verantwoord.

B.12. Onder voorbehoud van de interpretatie vermeld in B.11.5, is het eerste middel in de zaken nrs. 5235 en 5236 niet gegrond.

Het verbod op verplichte arbeid

B.13. De verzoekende partijen voeren aan dat de artikelen 55 tot 57 van de bestreden wet de artikelen 10, 11 en 12 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 4.2 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, schenden, in zoverre zij de bedoelde financiële instellingen een « titanenarbeid » opleggen inzake het inwinnen, bewaren, verwerken en meedelen van gegevens ten behoeve van de belastingadministratie, zonder enige vergoeding.

B.14.1. De individuele vrijheid, gewaarborgd bij artikel 12 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 4 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, verbiedt dat een arbeid, onder dreiging van welke straf dan ook, zou worden geëist van een persoon die zich daarvoor niet geheel uit eigen wil heeft aangeboden, zonder dat die arbeid kan worden verantwoord door de kenmerken van het in het geding zijnde beroep of door beweegredenen van algemeen belang.

B.14.2. De verplichting tot het verschaffen van dergelijke inlichtingen, die past in het kader van het algemeen belang dat erin bestaat de juiste vestiging van de belasting te waarborgen, maakt deel uit van de normale activiteit van elke financiële instelling, die overigens reeds in het kader van verschillende andere regelgevingen geroepen is een dergelijke medewerking te verlenen.

Het is hoe dan ook, vanwege de context en de inhoudelijke vereisten van de bestreden bepalingen, weinig waarschijnlijk dat de financiële instellingen zouden worden geconfronteerd met een abnormale stijging van het aantal aanvragen om inlichtingen. Indien nodig kan de termijn overigens « wegens wettige redenen » worden verlengd (artikel 322, § 1, eerste lid van het WIB 1992), wat de financiële instellingen ook moet toelaten binnen een redelijke termijn te voldoen aan het gevraagde, rekening houdend met de aard en omvang van de vereiste opzoeken.

B.15. Het tweede middel in de zaken nrs. 5235 en 5236 is niet gegrond.

Wat het recht om zichzelf niet te beschuldigen betreft

B.16. De verzoekende partijen in de zaken nrs. 5235 en 5236 leiden een derde middel af uit de schending, door de bestreden bepalingen, van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 6.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in zoverre de wetgever de belastingplichtige zijn fundamenteel recht en het voordeel van het algemeen rechtsbeginsel krachtens hetwelk niemand ertoe kan worden verplicht bij te dragen tot zijn eigen beschuldiging, zou hebben ontnomen door de financiële instellingen ertoe te verplichten aan de belastingadministratie gegevens betreffende hun cliënten mee te delen die voor die laatstgenoemden mogelijk beschuldigend zijn.

B.17. De kritiek van de verzoekende partijen ten aanzien van de bestreden bepalingen is dus niet gericht tegen de verplichting, voor de belastingplichtige, om te antwoorden op de vragen om inlichtingen die de belastingadministratie aan hem kan richten, verplichting die overigens haar oorsprong vindt in een andere wetsbepaling (artikel 316 van het WIB 1992) dan de bepalingen die het voorwerp uitmaken van de beroepen tot vernietiging.

De verzoekende partijen voeren overigens niet de eventuele schending aan van het recht om zichzelf niet te beschuldigen, voor de bankinstellingen of de daar tewerkgestelde personen, wanneer die instellingen, op straffe van strafrechtelijke sancties, aan de belastingadministratie gegevens betreffende hun cliënten moeten meedelen.

B.18.1. Volgens het Europees Hof voor de Rechten van de Mens zijn « ook al wordt dat niet uitdrukkelijk vermeld in artikel 6 van het Verdrag, het zwijgrecht en het recht om niet bij te dragen tot zijn eigen beschuldiging internationale normen die in het algemeen erkend zijn en deel uitmaken van de kern van het begrip van eerlijk proces verankerd in artikel 6.1. In het bijzonder veronderstelt het recht om zichzelf niet te beschuldigen dat de overheden hun argumentatie trachten te gronden zonder een beroep te doen op bewijselementen die onder dwang of druk zijn verkregen, tegen de wil van de ‘ beschuldigde ’ » (EHRM, 5 april 2012, *Chambaz t. Zwitserland*, § 52).

B.18.2. Zonder dat het noodzakelijk is te bepalen in welke mate het recht om niet tot zijn eigen beschuldiging bij te dragen, van toepassing is in het stadium van het inwinnen, door de belastingadministratie, van inlichtingen bij een financiële instelling die noodzakelijk zijn om

een juiste inning van de door de cliënt van die instelling verschuldigde belasting te waarborgen, volstaat de vaststelling dat de inlichtingen die in het bezit zijn van de financiële instelling, waarvan de overlegging door de administratie wordt geëist en die afkomstig zijn van de belastingplichtige, door die laatste aan de financiële instelling zijn verstrekt zonder dwang of druk vanwege de overheid. Er kan bijgevolg geen aantasting zijn van het recht van de belastingplichtige om niet bij te dragen tot zijn eigen beschuldiging.

B.19. Het onderzoek van de bestaanbaarheid van de bestreden bepalingen met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met het door de verzoekende partijen aangevoerde algemeen beginsel van het recht om zichzelf niet te beschuldigen, leidt niet tot een andere conclusie.

B.20 Het derde middel in de zaken nrs. 5235 en 5236 is niet gegrond.

Ten aanzien van de grieven gericht tegen artikel 84, 10°, van de bestreden wet

B.21.1. In hun vierde middel voeren de verzoekende partijen in de zaken nrs. 5235 en 5236 de schending aan van de artikelen 10, 11 en 33 tot 40 van de Grondwet, waarbij die laatste in voorkomend geval in samenhang worden gelezen met de artikelen 10 en 11 ervan, in zoverre de bestreden bepaling, met schending van het beginsel van de scheiding der machten, de dader van een inbreuk op de fiscale en sociale wetten waardoor hij belastingen of sociale bijdragen heeft kunnen omzeilen, anders zou behandelen dan de daders van andere misdrijven, waarbij de voorafgaande instemming van het slachtoffer met de procedure van de minnelijke schikking alleen is vereist in de eerste hypothese.

B.21.2. Het Hof is niet bevoegd om rechtstreeks toe te zien op de naleving van de artikelen 33 tot 40 van de Grondwet. In zoverre de verzoekende partijen de schending aanvoeren van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met die artikelen, zetten die partijen niet uiteen waarin die schending zou bestaan.

In die mate is hun middel niet ontvankelijk.

B.22. In haar eerste middel verwijt de verzoekende partij in de zaak nr. 5233 de bestreden bepaling de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 151 ervan en met artikel 28*quater*, eerste lid, van het Wetboek van strafvordering, te schenden, in zoverre het openbaar ministerie, ondanks zijn onafhankelijkheid en zijn beoordelingsbevoegdheid, slechts zou kunnen overgaan tot een minnelijke schikking in strafzaken in verband met een inbreuk op de fiscale en sociale wetten die het mogelijk heeft gemaakt de belasting of de sociale bijdragen te omzeilen, op voorwaarde dat de omzeilde belasting of sociale bijdragen, verhoogd met de interesten, vooraf en integraal zouden zijn terugbetaald en de fiscale of sociale administratie daarmee heeft ingestemd, terwijl dergelijke vereisten niet zouden bestaan voor de andere misdrijven waarvoor een minnelijke schikking in strafzaken door het openbaar ministerie kan worden uitgevoerd.

B.23. Rekening houdend met de grieven zoals uiteengezet in de verzoekschriften, beperkt het Hof zijn onderzoek tot artikel 216*bis*, § 6, tweede lid, van het Wetboek van strafvordering, zoals gewijzigd bij artikel 84, 10°, van de wet van 14 april 2011, met uitsluiting dus van het eerste lid, dat handelt over de transactie inzake douane en accijnzen.

B.24. Artikel 151, § 1, van de Grondwet bepaalt :

« De rechters zijn onafhankelijk in de uitoefening van hun rechtsprekende bevoegdheden. Het openbaar ministerie is onafhankelijk in de individuele opsporing en vervolging onverminderd het recht van de bevoegde minister om de vervolging te bevelen en om de bindende richtlijnen van het strafrechtelijk beleid, inclusief die van het opsporings- en vervolgingsbeleid, vast te leggen ».

B.25. De bestreden bepaling is in de parlementaire voorbereiding als volgt verantwoord :

« Wij trekken de lijn van de historische evolutie - uitbreiding van de minnelijke schikking - door.

Wij breiden het toepassingsgebied van [artikel] 216*bis* van het Wetboek van Strafvordering uit dat momenteel zowel procedureel als materieel beperkingen inhoudt.

[...]

Financiële dossiers zijn vaak van een ongekende complexiteit zeker wanneer er nog een internationale component is aangekoppeld. De contouren van het probleem van de complexiteit en lange duurtijd van deze zaken in België werden eveneens geschetst door de parlementaire onderzoekscommissie belast met het onderzoek van de grote fiscale

fraudedossiers. Voornoemde complexe zaken zijn niet alleen tijdrovend, maar geven ook problemen op het vlak van de capaciteit, kennis en budgetten waarover de parketten beschikken, voornamelijk in de financiële secties van de parketten.

In een aantal gevallen vervalt de strafvordering reeds tijdens het proces ingevolge het intreden van de verjaring. In veel gevallen zijn de rechters door de onredelijke duurtijd van processen vaak genoodzaakt om hun toevlucht te zoeken tot de toepassing van artikel 21ter van de V.T.Sv. Dit artikel geeft de bodemrechter de mogelijkheid om te beslissen tot een strafvermindering of een eenvoudige schuldigverklaring wanneer de redelijke termijn is overschreden. Dergelijke beslissingen zijn absoluut rechtvaardig te noemen in het licht van artikel 6 EVRM dat het recht op een eerlijk proces waarborgt. Toch kan men niet ontkennen dat beslissingen op basis van artikel 21ter V.T.Sv. een indruk van straffeloosheid nalaten. Zelfs al wordt er een klassieke straf opgelegd, dan nog kan er worden getwijfeld of deze straf haar doel niet zal missen, aangezien zij wordt opgelegd lange tijd na de feiten. Daarnaast is er de realiteit dat korte gevangenisstraffen niet worden uitgevoerd.

Ook dient vermeld dat het in de praktijk voor de gerechtelijke autoriteiten na een dergelijk tijdsverloop vaak moeilijk is om de uitgesproken verbeurdverklaring of schadevergoedingen effectief te innen.

Bovenop deze toestand komt nog de recente rechtspraak van het Hof van Cassatie inzake de redelijke termijn in de fase van de regeling van de rechtspleging (dus in de fase voor de bodemrechter) en de veroordelingen van België door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens wegens overschrijding van de redelijke termijn tijdens het gerechtelijke onderzoek.

De traagheid van vele procedures, door de toevloed van strafdossiers, de beperkte verwerkingscapaciteit en de zware proceduregang (zeker in geval van gerechtelijk onderzoek) schaadt ook de slagkracht van het strafrecht : de doelmatigheid van het strafrecht vereist dat de sanctie volgt zo kort mogelijke tijd na het misdrijf.

Ook zal de straf door de dader op dat ogenblik veel beter worden aanvaard en zal haar maatschappelijke relevantie veel groter zijn.

Een versnelde en vereenvoudigde afdoening van een aantal procedures door de verruiming van de mogelijkheden tot schikking kan ook ruimte creëren om de correctionele rechtbanken toe te laten zich volgens de klassieke procedure te buigen over die zaken waarin ernstige betwisting bestaat over de schuld of over de omstandigheden van het misdrijf of waarin het openbaar ministerie en de verdediging lijnrecht tegenover elkaar staan met betrekking tot de aard en de hoogte van de passende sanctie. Dit kan dus ook bijdragen tot een kwaliteitsverhoging in de afdoening van de andere zaken, doordat talrijke zittingsuren kunnen worden vrijgemaakt.

Een zeer belangrijk bijkomend voordeel van een verruiming van de mogelijkheid tot verval van de strafvordering tegen betaling van een geldsom ligt tenslotte in de garantie dat hierdoor financiële sancties die op deze wijze worden opgelegd, hetzij onder de vorm van de betaling van een geldsom, hetzij onder de vorm van een afstand van voorwerpen, snel en daadwerkelijk tot een effectieve uitvoering leiden.

Met name zal dit zeker het geval zijn in zaken waarin door de overheid geen beslag kon worden gelegd op de door de verdachte behaalde vermogensvoordelen. Er is immers slechts

sprake van verval van strafvordering na betaling van de geldboete en de afstand van goederen en zaken. Hiermede wordt ook geremedieerd aan de zeer frequente moeilijkheden en de talrijke (beslag)procedures en kosten waarmee de uitvoering van financiële sancties gepaard gaat » (*Parl. St.*, Kamer, 2010-2011, DOC 53-1208/007, pp. 22-26).

B.26. De Ministerraad betoogt dat uit artikel 216*bis*, § 2, vierde tot zevende en elfde lid, van het Wetboek van strafvordering voortvloeit dat de instemming van het slachtoffer thans algemeen vereist is om een minnelijke schikking in strafzaken te kunnen treffen, en dat het aangevoerde verschil in behandeling dus niet bestaat.

Hoewel sommige verklaringen afgelegd tijdens de parlementaire voorbereiding het tegendeel laten uitschijnen, blijkt uit de bestreden bepaling niet dat de instemming van het slachtoffer een verplichte voorwaarde vormt voor het sluiten van een minnelijke schikking in strafzaken.

B.27. Het door de verzoekende partijen aangevoerde verschil in behandeling steunt dus niet op een verkeerd uitgangspunt en het staat aan het Hof na te gaan of dat verschil in behandeling bestaanbaar is met de artikelen 10 en 11, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 151, van de Grondwet.

B.28. Artikel 151, § 1, van de Grondwet, dat de onafhankelijkheid waarborgt van het openbaar ministerie in de uitoefening van de individuele opsporingen en vervolgingen, verzet zich niet ertegen dat de wetgever, met naleving van het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie, de vervolging of bepaalde aspecten van de vervolging van bijzondere misdrijven kan toevertrouwen aan een andere overheid. De Administratie der douane en accijnzen beschikt aldus over ruime bevoegdheden in verband met de uitoefening van de strafvordering. Zij heeft het initiatiefrecht ter zake, met dien verstande dat, in voorkomend geval, het openbaar ministerie bij de uitoefening van de strafvordering moet worden betrokken, hetzij middels het uitbrengen van een advies, hetzij om een hoofdgevangenisstraf te vorderen.

B.29.1. Artikel 216*bis*, § 6, tweede lid, van het Wetboek van strafvordering ontnemt het openbaar ministerie niet het recht om de vervolgingen al dan niet uit te oefenen. Voor de fiscale of sociale misdrijven waarmee belastingen of sociale bijdragen konden worden omzeild, beperkt het alleen maar de mogelijkheid van het openbaar ministerie om aan de

verdachte een minnelijke schikking voor te stellen die de vervolging beëindigt, waarbij dat voorstel afhankelijk wordt gemaakt van de betaling van de omzeilde belastingen of sociale bijdragen die de dader verschuldigd is, alsook van de instemming van de fiscale of sociale administratie.

B.29.2. De fiscale of sociale misdrijven tasten de hele gemeenschap aan door de overheid de middelen te ontnemen die nodig zijn voor haar goede werking. De door het slachtoffer van een gemeenrechtelijk misdrijf geleden schade is individueel. Terwijl dat laatste slachtoffer de vergoeding van zijn schade kan verkrijgen door zich burgerlijke partij te stellen, kunnen de fiscale of sociale administraties slechts een burgerlijke rechtsvordering instellen voor schade waarvoor de wetgeving in geen enkele specifieke mogelijkheid van herstel voorziet. Dat nadeel is niet het bedrag van de omzeilde belasting of bijdragen, maar bestaat meer bepaald in de noodzaak om klacht in te dienen of aangifte te doen bij de procureur des Konings, het verdere verloop van het geding te volgen en te wachten op de definitieve beslissing over de strafvordering teneinde het bewijs van de fraude te kunnen leveren (zie Cass., 9 december 1997, *Arr. Cass.*, 1997, I, nr. 540; 14 februari 2001, *Arr. Cass.*, 2001, nr. 91; 25 mei 2011, *Arr. Cass.*, 2011, nr. 349). Daarnaast beschikt de fiscale of sociale administratie over repressieve bevoegdheden.

B.30. Wegens de essentiële verschillen die bestaan tussen het slachtoffer van een gemeenrechtelijk misdrijf en de fiscale en sociale administratie, zijn de bestreden verschillen in behandeling niet zonder redelijke verantwoording.

B.31. Het eerste middel in de zaak nr. 5233 en het vierde middel in de zaken nrs. 5235 en 5236 zijn niet gegrond.

Om die redenen,

het Hof

verwerpt de beroepen, onder voorbehoud van de interpretatie vermeld in B.11.5.

Aldus uitgesproken in het Frans, het Nederlands en het Duits, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op de openbare terechtzitting van 14 februari 2013.

De griffier,

De voorzitter,

F. Meersschaut

R. Henneuse